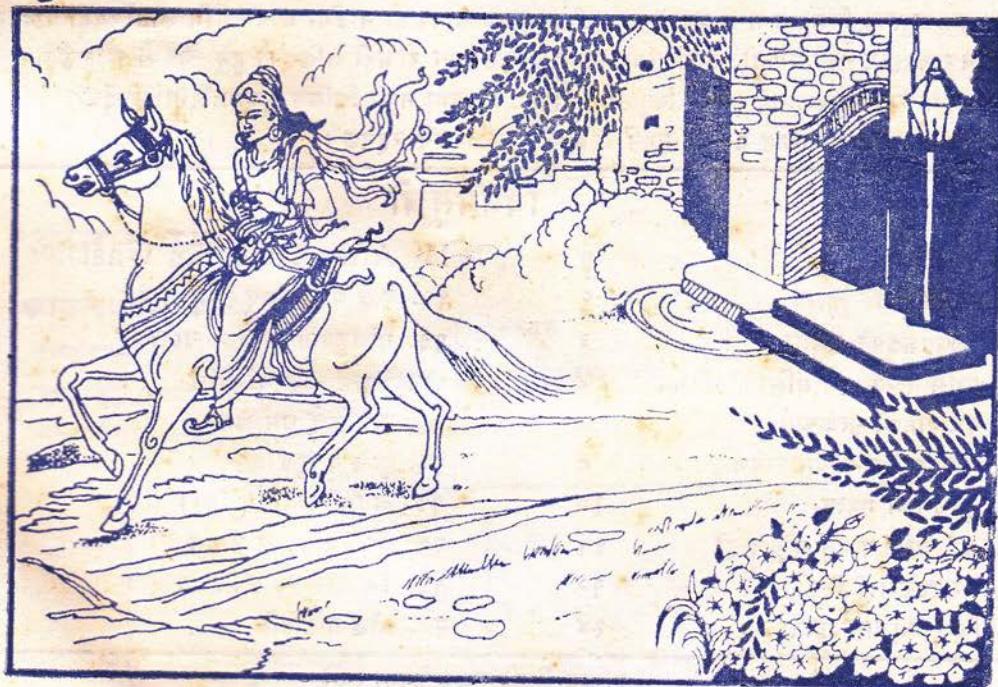

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्य

आनन्दभूमि

THE ANANDA-BHOOMI
(BUDDHIST MONTHLY)

राजकुमार सिद्धार्थको महाभिनिष्ठमण (पृष्ठांग)

एक प्रतिको ३।

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।

आजीवन ग्राहक शुल्क ३००।

बुद्धसम्बत् २५३३

बहुतिपुस्ती

विक्रमसम्बत् २०८६

चंत्र

नेपालसम्बत् १११०

चौला व्र

1990 A. D.

April

वर्ष १३

अंक १२

Vol. 17

No. 12

“आनन्दभूमि” को नियम

- १) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटीविहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने पहिलो बुद्धमै सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो। यो प्रत्येक पूर्णमासिको दिनसम्पादन निष्कर्षेछ। यसको आजीवन ग्राहकशुल्क रु. ३००।- र वार्षिक ग्राहकशुल्क रु. ३०।- छ। जुनसुकै महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ। एक प्रतिको रु. ३।- मात्र।
- २) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो। यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिन्छेछ।
- ३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारभाषा लेखको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ, सम्पादकमण्डल हुनेछैन।
- ४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा, अंग्रेजी र नेपालका अरू गुरुह आदि भाषामध्ये कुनैपनि भाषामा लेखिएकोले प्रतिलिपि आफूसँग राखिएकोले पठाउनु चाहनीय छ। अंग्रेजी वाहेक कुनै पनि भाषाको लिपि देवनामरी हुनुपर्दछ।
- ५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकपट्टिमात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ। कार्बोनहाली उतारिएको प्रतिलिपि लेखलाई स्थान नदिने सकिनेछ।
- ६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्छ। पत्रव्यवहार गर्दा आफनो ग्राहकसंघ्या तथा नाम ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ। ठेगाना हेरफेर भएमा व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्छ। पत्रिका समयमा नपुगे लिखित सूचना दिने गर्नुपर्दछ।
- ७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ।

विषयसूची

१. बुद्धबचन	१	११. After Sambodhi What ?	१६
२. सम्पादकीय	२	१२. थःत थम्ह बस्य तयेगु मञ्जल	१८
३. आजातशत्रुको हमला	३	१३. मांश्रुव्यात अपमान यायेमञ्जु	२०
४. पालि वाडमयको संक्षिप्त परिचय	४	१४. नेपाल बौद्ध परियति	२२
५. बज्रयानको सत्य अर्थ	७	१५. प्रकृति हे धर्म खः	२४
६. कल्याणभित्र सत्यनारायण	=	१६. दुःख व सुख	२५
७. बुद्धधर्मको महत्व	१०	१७. खड्ग विषाण (गैडा)	२६
८. धर्म छलफल गर्नु मञ्जल हो	११	१८. ला (मांस) व जीवन	२८
९. सम्पादकलाई चिठी	१२	१९. जि मस्यू थ्व	३१
१०. भिक्षु अमृतानन्दद्वारा	१४	२०. बौद्ध गतिविधि	३२

(अन्तिम भित्री कभर पेजया ल्यं)

संशोधन

१११० चौला थ्व ५, ये-

आनन्दभूमि लयपतिह छापय जूगु गुगु नं विषये प्रेसया वेहोसी वा संपादकतय मिखा भुलं वा च्वसा चुलुभिया: आखःवः द्वनाच्वने फुर्गुलि अजःगुली क्षमा पत्रसे अजःगु सुनानं खन धा:सा संशोधनया लागी सुच विद्यावीत सम्पादकमण्डलं अनुरोध या:गु दु। थये हे वंगु अंकप् बौद्ध परियति शिक्षा स्तम्भय अनगारिका उध्पल-

वणा ज्वीमाःथाय उप्पलवज्जा जूवंगु खं नं संशोधन कथं न्द्र्यव्यःगु दु।

आर्थिक सहयोग

१११० चौला थ्व ५, यल-

थनया नेपाल बौद्ध परियति शिक्षायात बागवजार या भगवानदास मानन्दधरपाखे बौद्ध शिक्षा च्वन्द्र्याकेगु कुतःयात तिवः बीमनं १००५।- दां सहयोग स्वरूप प्रदान या:गु दु।

आनन्दभूमि

संरक्षक

महानायक आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर

प्रधान-सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष

व्यवस्थापक
भिक्षु मैत्री

सम्पादक
सुवर्ण शावय
फोन नं. २-१२८५५

सह-व्यवस्थापक
भिक्षु श्रद्धानन्द

कार्यालय
'आनन्दभूमि'
आनन्दकुटीविहार
पोष्टवस नं. ३००७
स्वयम्भू, काठमाडौं
फोन नं. २-७९४२०

प्रकाशक
आनन्दकुटी विहारगुठी
आनन्दकुटी, काठमाडौं

नगर-कार्यालय
'संघाराम'
भिक्षु-तालीम-केन्द्र
खेतपाटी, ढल्को,
काठमाडौं ।
फोन नं. २-१५०२०

लाज नभएको काग जो अर्काको छोसेर खानमा बहादुर छ, अर्काको कुभलो चिताउँछ,
बकबादी छ, अहंकारी छ र भ्रष्ट छ त्यस सरिको मानिसको
जीवन बिताउन सजिलो छ ।

सम्पादकीय

जिद्दी

धर्मशास्त्र मानवलाई वास्तविक धर्ममा प्रवृत्त गराउने हेतुले लेखिएका हुन्छन् । कुनै शास्त्र त्रिकालसत्यको रूपमा रहेका हुन्छन् भने कुनै शास्त्र युग र परिस्थिति अनुसारको हुन्छ । त्रिकालसत्य हुने शास्त्र धेरै हुने गर्दछ तापनि युगानुकूलको शास्त्रले त्रिकालसत्यलाई उछिनेर सबै युगमा प्रभाव पारेर समाजलाई खलबल्याउने पनि हुन्छ । यसैले भगवान् बुद्धले उपदेश दिनुभएको छ कि शास्त्रमा लेखिएको भन्दैमा त्यसको विष्णुलग्नु भएर त्यसलाई पालन नै गर्नुपर्दछ भन्नेछैन, आफ्नो विवेक र अनुभवले ठोक ठह्याएमात्र कुनै काम गर्नु ।

कोही मानिस शास्त्रमा उल्लेख भएको कुरामा जिद्दी गरी त्यहीकुरालाई पालन गर्न खोज्नेहुन्छन् भने कोही आपनो अनुभवको कुरा भनी टोपी बजारेर जिद्दी गर्न खोज्ने हुन्छन् । यो दुबै कुरा सधै उपयुक्त नै हुन्छ भन्ने हुँदैन । भयंकर गर्मीको ठाड़ र गर्मीको बेलामा पनि प्रकृति प्रतिकूल भएर जाडो हुन सक्छ, यो सांसारिक नियम हो । सधै हित गर्न बस्तुले कहिले काही अहित गर्न सबैछ, यो वास्तविक कुरा हो । त्यसैले प्रत्युत्पन्न मति भई संसार व्यवहार चलाउनु राम्रो हुनेछ । प्रत्युत्पन्न मति भएका व्यक्ति जिद्दीवाल हुँदैन । जिद्दीवाल व्यक्ति शोषक र परपीडक हुन्छ किनभने उसको जिद्दीले धेरैको काम कुरामा बाधा दिने हुन्छ । तिनीहरू बहुजनहिताय बहुजनसुखायको सिद्धान्तभन्दा अलग रहने हुन्छन् ।

बरु एउटा कुरा, बहुजनको हितको लागि कुनै बेला जिद्दी गरिएको छ भने त्यसलाई जिद्दीको संज्ञा दिनुहोस्त । यसलाई उपदेश संक्षुप्तदछ तर यस्ता उपदेश Convincable (बोधगम्य) हुनुपर्दछ । त्यस्ता कुरा बारंबार दोहोन्याई तेहोन्याई सबैलाई संज्ञाउन संक्षुप्तदछ । अरूपे नसंजेका वा अरूलाई संज्ञाउन नसकेको कुरामा जिद्दीको मात्रा नै बढी रहन्छ । यस कुरामा ज्ञानी गुणी व्यक्तिले गहिराएर विचार गर्नुपर्दछ ।

मानिसले आफूलाई ठूलो संझेपछि जिद्दीको मात्रा बढने हुन्छ । ठूलो मान्छे एक दिन यतन हुन सक्छ, यसैले यतन हुन नपरोस् भनी जिद्दीको मात्रालाई सोचीबुझी सञ्चुलित पार्नुपर्दछ । भगवान् बुद्धलाई संशोधनवादी पनि भनिन्छ किनभने बहाँले समयानुसार नियमलाई फेर्दै जनअनुकूल बनाउनु-भएको छ । बहाँका अनुयायीहरू बुद्धको गुणलाई बिसैर बुद्धले भनेको भनी एउटै कुरामा जिद्दी गर्ने खालका पनि रहेका छन्, यो एउटा बुद्धधर्ममा विडम्बना हो । बुद्धको अर्थ ज्ञान हो भने युग परिवर्तन भए क्छ ज्ञान पनि युगानुकूल नै हुनेगर्दछ । बुद्धको युग र अहिलेको युगलाई विचार गरेर बुद्ध-वचन यालन गरेमा जिद्दीको रूप पनि समयानुकूल भई लोकहित हुनेछ होला ।

अजातशत्रुको हमला

○ आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

“बिम्बिसार सुतो ‘जातसत् तं धातयामति ।

रजं द्वित्सवस्सानि महानितद्दु कारपि ॥

अजातसत् तु नो वस्ते अदुमे मुनि निब्बुतो ।

पच्छा सो कारयोरजं वस्सानो चतुदोसति ॥”

बिम्बिसारका छोरा अजातशत्रुले आपना पिताको हत्या गरी ३२ वर्षसम्म राज्य गरे । अजातशत्रुले राज्य चलाएको आठाँ वर्षमा बुद्धको परिनिर्वाण भएको थियो । बुद्धपरिनिर्वाणपछि उनले २४ वर्षसम्म राज्य गरे ।

देवदत्तको कुमन्त्रणाद्वारा आपना पिताको हत्या गरिसकेपछि बुद्धपरिनिर्वाणभन्दा आठ वर्षश्रवि राजा भएपछि सर्वप्रथम अजातशत्रुले राजगृहका जोतीय सेठको प्रासाद लिनुपन्यो भनी सेनासंग उनी त्यहाँ गए तर जोतीय सेठको प्रासादको मणिमय भित्तामा आपना सेनाको छाया देखी “गृहपति मसंग लड्न सेना सहित निस्कोदैछन्” भन्ने ठानी अगाडि बढन सकेनन् । त्यस दिन बिहान सबेरे जोतीय सेठ उपोसथिक भई बिहानको खानाखाई विहारमा गई भगवान्को धर्मोपदेश सुन्दर्थिए । सेठको पहिलो ढोकामा पालो बसिरहेका यमकमोली यक्षले देखेर राजा-सहित सेनालाई लखेट्न थाले । कहाँ जाऊँ कहाँ जाऊँ भई राजा विहारमा गए । अनि त्यहाँ राजालाई देखेर आसनबाट उठी सेठले राजालाई संबोधन गरे । अनि राजाले उनलाई भने—

“गृहपति ! आपना मानिसहरूलाई मसंग लड भनी तिमी आफू भने यहाँ आई उपदेश सुनेको जस्तो गरी

बसेकाछौ ।”

“देव ! तपाईं मेरो घर लिन जानुभएको थियो ?”

“हो, गएको थिएँ ।”

“देव ! मेरो इच्छाविना हजारौं राजाहरू आए पनि मेरो घर लिन सक्नेछैनन् ।”

यो सुनेर रिसाउँदै राजाले “के त तिमी राजा हुनेछौ त ?” भने ।

“देव ! म राजा होइन । मकहाँ भएका वस्तुहरू-मध्ये मेरो इच्छाविना एक टुक्रो पनि कसैले केही लिन सक्दैन ।”

“आँ, त्यसोभए तिम्मो इच्छाअनुसार मैले लिनपन्यो त !”

“देव ! त्यसोभए म मेरा यी दश औलामा भएका बीसवटा औंठीहरू तपाईंलाई दिन चाहन्न । यदि सक्नुहुन्छ भने लिनुहोस ।”

अनि राजा टुक्रक भुईंमा बसी सेठको हातबाट औंठी झिक्न निकै कोशीश गरे । पसिना आउञ्जेलसम्म कोशीश गर्दा पनि औंठी झिक्न सकेनन् ।

अनि सेठले “देव ! त्यसोभए कपडा वछाउनु-होस्” भनी कपडा वछाउन लगाई औला सीधापारी राखिदिए । औंठीहरू औलाबाट खुत्रुक खसे । अनि सेठले “देव ! यसरी मकहाँ भएको कुनै पनि वस्तु मेरो

[बांकी ६ पेजमा]

पालि वाड़् मयको संक्षिप्त परिचय

- सुमन वात्स्यायन

पालिभाषा कुनैबेला सारा उत्तर-भारतको राष्ट्र-भाषा थियो । आजभन्दा २५०० वर्षभन्दा पहिले पनि उत्तर-भारतमा अनेक स्थानीय भाषाहरू थिए; तर अन्तप्रान्तीय व्यवहारको लागि पालिभाषाको नै उपयोग हुन्थ्यो । मगध, अङ्ग, वैशाली, काशी र कोशल आदि जनपदहरूको बोलचालको भाषा निश्चय नै अलग अलग रहेका होलान्; तर पालिभाषा मगधको थियो जुन राजनीतिक दृष्टिले प्राचीन भारतीय इतिहासमा आफ्नो एक विशिष्ट स्थान राख्दथ्यो । यसेले पालिको यथार्थ र प्राचीन नाम 'मागधी' नै हो । मगधको राजनीतिक प्रभुत्वको साथ साथ माधवको पनि प्रसार हुनु स्वाभाविक नै थियो ।

केही मानिसहरूले संस्कृत नाटकहरूमा शूद्र, स्त्री आदि तथाकथित नीच पात्रहरूको मुखबाट अर्धमाघी अथवा प्राकृत भाषाको उपयोग भएको देखेर अनुमान लगाएकाछन्— 'कुनै बेला संस्कृतभाषा जनभाषा थियो, अर्ध-माघी, पालि, प्राकृतभाषा तल्ला मानिसहरूले बोल्ने भाषा थिए' । तर यो अनुमान ठीक होइन । भाषा-शास्त्र र संसारका भाषा परम्परा अनुसार त यो तर्क ज्ञन निःसार देखिन्छ । आर्यहरू भारतमा अनेक दलमा, अनेक बाटोबाट आएका थिए । तिनीहरूको भाषा 'वैदिक-संस्कृत' सित अलि भिलेको थियो । यता बस्नलागेपछि अभिजात वर्गलाई आफ्नो बाणीको कुशलता देखाउनको लागि स्वाभाविक भाषा प्रवाहलाई काँट छाँट गरेर विशेष रूप दिनुपन्थ्यो । उच्चवर्गको लागि भाषाको यही 'विशेष-

रूप' राम्ररी परिमाजित गरेपछि 'संस्कृत' भन्न लागे । यसबाट थाहा पाइन्छ कि 'संस्कृतभाषा' कहिले पनि जनभाषा हुनसकेको छैन । जनतासित संस्कृतको कहिल्यै कुनै सम्बन्ध रहेन । सधै नै यो देवभाषा नै रह्यो । यसेले मानिस भएर पनि शूद्र, स्त्री र जन साधारणले यस संस्कृत भाषा बोल्न सकेनन् ।

आर्यहरू उत्तरमा बस्ने गरेपछि तिनीहरूको भाषा र रहन सहनमा परिवर्त्तन हुँदैगए । अनेक दलमा यहाँ आउँदैरहेको र स्थानीय वासीन्दाहरूसित हेलमेल भएकोले तिनीहरूको भाषाकोरूपमा पनि केही परिवर्त्तन हुँदैगए । पछि गएर, यही परिवर्त्तन भएको देखेर नै पाणिनिले भनेको थियो— 'बहुलं छन्दसि' । यो भनाई ठीकै थियो ।

'वैदिक भाषा' जनभाषा थियो, यसेले त्यसमा धेरै नै तलमाथि भएको विद्वानहरूले देख्न लागे । जस्तै कि— वैदिक भाषामा—भवति, भवत, भवात्, भवते, भवाते, भविष्यति, भाविषति, भविष्यत्, भाविषत, भविष्याति, भाविष्याति आदि सबै रूप चल्दथे तर अल्पसंख्यक उच्च-वर्गका शिक्षित समुदायद्वारा संस्कार गरेको भाषामा यी बहुरूपता पाउन सक्दैन ।

अहिले पनि कुनै मानिस संस्कृतलाई राष्ट्रभाषाको रूप दिने सपना देखिन्छन्; तर अहिलेसम्म न राष्ट्रभाषा हुनसक्यो, न पछि हुने सम्भावना छ । कुनै भाषालाई राष्ट्रभाषा हुनको लागि जनभाषाको रूप ग्रहण गर्नुपर्दछ । यो क्षमता संस्कृतमा कहिल्यै रहेन ।

भाषा-विज्ञानको दृष्टिले कहिलये पनि कुनै एक भाषा कुनै अर्को भाषाबाट निस्केको अथवा उत्पन्न भएको भन्न सकिँदैन । प्रत्येक भाषा आफै स्वतन्त्र हुन्छ; तापनि समानता, परम्परा र देशकालाई देखेर वैदिक भाषाको उत्तराधिकारिणी ‘पालि’ अथवा ‘मागधी’ लाई मान्न सकिन्छ । ऐतिहासिक दृष्टिले जहाँ यो सत्य छ भने तात्त्विक दृष्टिले पनि यही नै ठीक देखिन्छ ।

पतञ्जलिले लाचारभई घुमाई फिराई यसलाई स्वीकार गरेको छ । उनले लेखेको थियो— ‘पाणिनिको समयमा ‘वटृति’ ‘वडस्याति’, ‘वडढचति’; ‘कसि’ ‘दासि’ आदि रूपको प्रयोग हुन्थयो ।’ पालि-भाषामा यो शब्द-हरूका रूपहरू प्रचलित छन् । वेदमा कुनै एक वर्णको ठाउँमा कहिलेकाहों अर्को वर्ण चलेको पनि देखन सकिन्छ जस्तै— शुभितम्— ‘शुधितम् इति प्राप्ते’; तस्रो गा अदुन्तम्— ‘अधुक्षत् इति प्राप्ते’; गृभाय— गृहाण इति प्राप्ते’ इत्यादि ।

पालिमा वेद समान वर्गहरूको तल माथि (चत्वय) हुनजान्न । जस्तै— बुद्धेभि—बुद्धेहि; दुक्कटं—दुक्कतं; जाणं—जाण, पलिधो—परिधो इत्यादि ।

वैदिक भाषा र पालिभाषामा यो रूप परिवर्तन यसैले हुने हुन्छ कि दुबै नै जनभाषा थिए । विभिन्न प्रदेशका साधारण-जनता पनि यसको प्रयोग गर्दथे । यसैले एक अर्थका अनेक उस्ता उस्तै शब्द त्यसमा आउने जाने गर्दथे ।

देवभाषा ‘संस्कृत’ एक सिमेन्ट कंक्रिटले चारैतिर बाँधिएको पोखरी समान सुरक्षित राखेको छ । तर वैदिक भाषा र त्यसका उत्तराधिकारिणी ‘पालि’ एवं ‘प्राकृत’ भाषाले अनेक साना ठूला नदीनालाहरू मिटाउँदै रहेको

उन्मुक्त समुद्र समान विभिन्न भाषाको अस्तित्व मिटाउँदै रहे ।

पालिको अर्को नाम ‘मागधी’ हो, भन्ने कुरो माथि भनिसकेको छ । आर्यहरू उत्तर-भारतमा राज्ञरी जमेपछि, जहाँ सुसंगठित राज्य सबैभन्दा पहिले विकास भयो, त्यो प्रदेश नै ‘मगध’ थियो । पछि गएर शताब्दीयौसम्म भारतीय राजनैतिक जीवनको केन्द्र पनि ‘मगध’ नै रह्यो । सबैभन्दा पहिले मगधले नै सारा देशलाई एक साम्राज्यमा ल्याउने प्रयत्न गरे र सफलता पाएको थियो । यसैले मगधको भाषा नै देशको राज्यभाषा रहेकोमा कुनै आश्चर्य छैन । जनभाषा भएकोले मागधीको रूपमा अनेक परिवर्तन भइरह्यो । प्रादेशिक बोलीहरूले जहाँ मागधीबाट धेरैजसो लिएका थिए भने त्यहाँ मागधीलाई धेरैजसो दिए पनि । यसैले पालि अथवा मागधीमा एक शब्दको अनेक रूप पाइने हुन्छ ।

मागधीको ‘पालि’ नाम कसरी पन्थो ? यसको विषयमा निश्चितरूपले केही भन्न सकिँदैन । कुनैले यसलाई पाटलिपुत्रको भाषा भएकोले पहिले ‘पाटलि’ त्यसपछि त्यसबाट बिग्रेर ‘पालि’ रूपमा आएको भनी बताउँछन् । कसैले यसलाई गाउँलेहरूको भाषा सम्झेर यसको उत्पत्ति ‘पल्लि’ सित गरेको छ । त्रिपिटकमा भाषाको अर्थमा ‘पालि’ शब्दको प्रयोग भएको छैन ।

भद्रत आनन्द कौशल्यायनले लेख्नुभएको छ— “आचार्य बुद्धघोषको समयसम्म (अर्थात् चौथो-पाँचौं शताब्दी ईसासम्म) मा यी सबै ग्रन्थ अथवा यी ग्रन्थहरू-बाट लिएका उद्धरणको लागि ‘पालि’ शब्द व्यवहार हुन्थे । आचार्य बुद्धघोषले यी (त्रिपिटक) ग्रन्थहरूबाट जहाँ तहींका कुनै उद्धरण लिएको छ भने, त्यहाँ

‘अयमेत्यपालि’ (यहाँ यो पालि हो), अथवा ‘पालियं वुत्तं’ (पालिमा भनेको छ) को प्रयोग गरेको छ । जसरी पाणिनि ले ‘छन्दसि’ शब्दबाट वेदहरूको, तथा ‘भाषायाम्’ शब्दबाट तत्कालीन प्रचलित संस्कृतको उल्लेख गरेको छ; त्यसरी नै आचार्य बुद्धघोषले ‘पालियं’ बाट त्रिपिटक अथवा ‘मूल वचन’ लाई तथा ‘अट्टकथायं’ बाट त्यसको समयमा सिहल द्वीपमा विद्यमान ‘सिहल अट्ट कथाहरू’ लाई सम्झाएको छ ।”

केही विद्वान्‌को रायमा पालिको अर्थ ‘मूल ग्रन्थको पंक्ति’ मानेको छ । अट्टकथाभन्दा भिन्न मूल त्रिपिटकको जागि नै यसको प्रयोग भएको छ । जस्तै –

‘पालिमेव इध आनीतं नित्थ अट्टकथा इध’
== (यहाँ पालिमाकै ल्याएको छ, अर्थ कथा होइन)

‘नेव पालियं न अट्टकथायं दिस्साति’
== (न त पालिमा, न अट्टकथामै देखिने हुन्छ)

ग्रन्थहरूको नामको साथै धेरै जसोमा ‘पालि’ शब्दको प्रयोग हुने हुन्छ । जस्तै –

‘पाचित्तिय पालि’ ‘जातक पालि’ आदि ।

वैयाकरणहरूले पा – रक्खणे धातुबाट यसको अर्थ निकालेका छन् । □

[पेज नं ३ को वाकी]

इच्छाविना कस्तैले लिन सक्दैन भने । राजाले यस कार्य-कलापबाट सेठ विरक्तिइ “हे देव ! मलाई प्रव्रजित हुने आज्ञा दिनुहोस्” भनी निवेदन गरे । “यी सेठ प्रव्रजित भएमा यिनको प्रासाद मैले सजिलैसंग लिन सक्नेछु ।” भन्ने मनमा राखी राजाले एके वचनमा “हुन्छ प्रव्रजित होऊ” भनी आज्ञा दिए । उनी शास्त्राकहाँ गई प्रव्रजित भए । प्रव्रजित भएको केही समयमै उनी अरहन्त पनि भए । अनि उनको नाम जोतीय स्थविर भन्ने रहनगयो ।

=पा-पालेति रक्खतोति पालि=पंक्ति ।

धेरैजसो बिद्वानहरूले यसको उत्पत्ति ‘परियाय’ शब्दबाट मानेका छन् । जस्तै –

‘इमं धर्मं परियाय अतथ जालन्ति पि नं धारेहि ।’

= (यस धर्म परियाय, उपदेशनाई अर्थजाल पनि सम्झनुस्)

‘को नु खो अयं भन्ते ! धर्मं परियायो ति ?’

= भन्ते ! यस धर्म परियाय, धर्मोपदेशको के नाम हो ?)

अशोकको शिलालेखमा ‘परियाय’ शब्दको ‘पलियाय’ रूप व्यवहारमा आएको छ । जस्तै –

‘इमानि भन्ते धर्मं पलियायाति’

= (भन्ते ! यी धर्म परियाय हुन् ।)

यसरी नै ‘पलियाय’ शब्दको रूप विस्तार विस्तार – पालियाय हुनगयो । पछि गएर यस्सै शब्दको सानो रूप ‘पालि’ हुनगयो र यसको अर्थ भयो बुद्ध-वचन ।

केही विद्वान्‌ले ‘पालियाय’ को अनुवाद ‘ग्रन्थ’ भनेकाछन् । तर यो अर्थ तान-तुन गरी बनाएको जस्तो देखिन्छ । भाषाको नाम रहेको छ ‘मागधी’; पालि त केवल ‘मूल-वचन’ को पर्यायवाची शब्द रहेको छ ।

अनु० गजराज वज्राचार्य (ऋग्मशः)

उनी अरहन्त हुनेबित्तिकै उनका सारा सम्पत्तिहरूलोप भए ।

बिम्बिसार राजाका शीलव भन्ने एक अर्का छोरा थिए । यिनी ठूला भएषछि यिनलाई मार्न इच्छा गरी अजातशत्रु राजाले अनेक उपाय गरेर पनि उनलाई मार्न सकेनन् । पछि उनी महामौद्गल्यायन स्थविरको सहायताद्वारा भगवान्कहाँ भिक्षु भई अरहन्त भए । त्यसपछि उनी श्रावस्तीमा बस्न थाले । अजातशत्रु राजाले उनलाई श्रावस्ती सम्पनि मानिसहरू पठाई मार्न पठाएको थिए किन्तु मार्न गएका मानिसहरू सबै उनकै धर्मोपदेश सुनी भिक्षु भए ।

आनन्दभूमि

बज्र्यानको सत्य अर्थ

-लोकबहादुर शाक्य

दृढ़ताकासाथ मार्ग मजबूत पार्न अप्रसर हुने बज्र्यान गम्भीर तथा व्यावहारिक सिद्धान्त हो । बज्र्यान विश्वव्यापीरूपमा जुनसुकै मार्गमा समन्वयात्मक दृष्टिकोण-बाट सञ्चालन गर्न सकिने महान् दर्शन पनि भएको छ । मन्दिर निर्माण गर्दा जगमा पञ्चतत्व समावेस गरेर प्रतीकात्मक तत्त्व साधन गर्ने प्रचलन छ । पूजा-श्रव्चना गरेर तत्त्वबोध गर्ने मनसाय भएको छ अनि बज्र्यानीहरू स्वभाव धर्म बोधगरी प्रतीत्य समुद्धादको साथसाथे प्रजापारमिताको मूल सिद्धान्त शून्यता ज्ञान बुझ्ने प्रयासमा लागी चर्या गर्दछन् । यही स्वभाव धर्म बोध गरेर नै महामञ्जुश्रीले स्वयं आफै लाई अभिषेक गर्नु भएको कुरा पनि जानकारीमा आएको छ ।

बज्राभिषेक नगरी बज्राचार्य हुन सक्दैन । उनीहरू बुद्धलाई धर्म कायको रूपमा मान्दछन् । दृढ़तापूर्वक नि स्वार्थभावले मानवसेवा गर्ने यसको मूल लक्ष्य हो । विहान सबैरे त्रिशरणमा जान प्रण गर्दछ अनि करुणा, मैत्री, मुदिता र उपेक्षाको भावना जगाएर व्यवहारमा उत्तम कोशीश गर्ने । काय, वाक् र चित्तद्वारा बुद्धधर्ममा लाग्न सकेको हो होइन भन्ने मूल्याङ्कनतर्फ पनि लागी बज्र्यान विपरीत जानेछैन भनी आगम्मा बसेर कर्म गर्ने प्रचलन छ ।

योगसाधनाद्वारा चित्तलाई सन्तुलित अवस्थामा राख्ने, शरीरलाई पवित्र पानै कुशल अकुशल कर्म छुटाउने निरोगी हुने उपायहरू अपनाउँदछ । दिनहुँ दीक्षा (गृहा) चर्या गर्नु पनि योग साधनहरूपी ध्यान हो । ध्यानी बज्र-

यानीहरूले शरीरबाट उर्जा सङ्कलन गरेर योगसिद्ध गर्ने गर्ने । उनीहरू श्रावक्यान, प्रत्येक्यान, महायान, बज्र्यान सबै संप्रदायलाई समेदछन् । बज्र्यानीहरू मण्डल जस्तो रेखा कोरेर गुणात्मक दृष्टिकोणले अनेक देवताहरूको कल्पना गरी प्रजाको मूर्ति सिर्जना गर्ने । यसरी साधन युक्त गुहा पूजाविधिद्वारा वैज्ञानिक प्रयोग-शाला सरह छिटो छरिटो तरिकाले दृढ़ सङ्कल्पद्वारा चर्या गरेर यही नीवरमा निर्वाण प्राप्त गर्ने सक्ने क्षमता हासिल गरिन्छ । बज्र्यानको माध्यमद्वारा धारणीमन्त्र र तन्त्रबल पनि प्रयोगमा ल्याइयो । बज्रधर, बज्रदेवीको आराधनामा कुनै जातपात लिङ्ग वर्णभेद नगरी योग ध्यान पूजाको माध्यमबाट मंत्री र करुणा अधिष्ठान गरेर लोकहित कार्यमा निरन्तर लाग्ने उच्चतम उपाय व्यवहारमा ल्याउने गर्दछ । योग दुल्कर तपस्या नभै चित्त मजबूत पार्ने प्रभावकारी तरिका पनि भएको छ । यहाँ बज्रधर, बज्रदेवी अलौकिक रूपमा होइन धर्मकायमात्र हो । मूर्तिहरू पनि प्रतीक हुन् भन्ने कुरा जानकारी भएपछि धर्मकाय बोध हुँदै आउँछ । अनि त्रिविध शून्य, भावशून्य, प्रकृति शून्य, न उत्पत्ति न निरोधरूपी परमार्थ सत्य बोध भएपछि पारमितामा पुग्ने अंतिम लक्ष्य मानिएको छ ।

समानता र गर्भसमन्वयको आधारमा विद्यमान रहेका बज्र्यानको सत्य अर्थलाई बोध नगरी आजकाल चिक्कित्सको रूपमा रहेको पनि स्पष्ट देखिएकोले मौलिक सिद्धान्त र उद्देश्यलाई सुधारात्मक दृष्टिकोणले अनुकरण गर्नेतर्फ सम्बन्धित धर्मगुरुहरूको ध्यान आकर्षित गरिन्छ ।

कल्याणमित्र सत्यनारायण गोयन्कासंग प्रश्न-उत्तर

प्रश्न— मानव मनोवैज्ञानिक कहते हैं कि मानवस्थितिष्ठक इ प्रतिशत ही काम करते हैं। मानवस्थितिष्ठक ज्यादा काम करने के लिए क्या विपश्यना ध्यान मदत करेगा?

उत्तर— विलकुल करेगा। इसी लिए बाकि मनका हिस्सा काम नहीं करेगा कि वह अन्धा है। वह तो एक ही काम करता है— उसको प्रिय लगता है, राग जायेगा, अप्रिय लगता है तो द्वेष जगता है। उसके सिवाय वह और कुछ जानता ही नहीं। और जब वह जाग जायेगा, उसको होस आयेगा तो बहुत अच्छी काम करने लगेगा। कल्याणका काम करने लगेगा। विपश्यना यही काम करेगा।

प्रश्न— आज दुनिया में जादूगरी तन्त्र मन्त्रका बोलबाला खूब है। यथार्थ में भूत प्रेत, देव देवी होता है या अपने कहेहुये अन्तके निराकार ज्योति हि सत्य है, वास्तविकता क्या है?

उत्तर— किर हम जो कहेंगे वही मानते रहजाओगे, कुछ नहीं मिलेगा। जानो अपने भीतर वास्तविक सत्य क्या है। जैसे ही जानने लगेगे बाहरके निकम्मेवातें छुट्टें लगेगा। सार पकड़ में आ जायेगी तो छिलके जैसे लगने लगेगा बाहरके बात। नहीं तो हमारी बात जितने भी सुनो, तो सरीके बात जितने भी सुनो, काम नहीं आयेगा। अपनी अनुभवकी बात ही सच्चाइ है।

प्रश्न— गुरुजी, नारी हर क्षेत्र में क्यों गौण होती है?

उत्तर— किसने कह दिया का है गौण होती है? नारी अरहत बन जाती है सारी विकारों को दूर करके। यह तो Law of Nature है, नारी और पुरुष दोनों पर

लागू होता है। पुरुष समझ करके काम करते करते मुक्त हो जायेगा। ऐसी ही नारी भी समझ जायेगी, काम करते करते मुक्त हो जायेगा।

प्रश्न— विपश्यना साधक और सतिपट्टान साधक एक ही साथ बैठकर साधना कर सकते हैं?

उत्तर— हम जब कहते हैं विपश्यना और सतिपट्टान एक ही हैं तो क्या फरक हुआ लेकिन नहीं समझोगे और सतिपट्टानके नाम पर कुछ और ही करने लगोगे तो तब तो गडबड हो जायेगा खूब अच्छी तरह समझो तब एक मानकर एक साथ काम कर सकोगे।

प्रश्न— क्या सच्चाइके लिए विपश्यना के अलावा और भी कोइ रास्ता है?

उत्तर— होगा भाई। हमने जितने रास्ते देखे उनमें से हमको विपश्यना सबसे श्रेष्ठ लगे क्यों कि बाकि सारे रास्ते Conscious level पर काम करते हैं, हमारे चेतन चित्तको सुधारते हैं। विपश्यना में हम ने देखा कि वह जड़ों पर काम करते हैं। जड़ोंको सुधारते हैं। जड़ सुधर गई तो पेड़ सारे सुधर जायेगा। और पेड़को बजार सुधार तो हो गई लेकिन जड़ रोगी रह गई तो, पेड़ रोगी ही रहजायेगा। इसीलिए हमको विपश्यना अच्छी लगती है।

प्रश्न— आनापान ध्यान से ही निर्वाण प्राप्त होगा या बुद्ध ने दिए हुए चार सतिपट्टान ध्यान से भी निर्वाण प्राप्त होगा?

उत्तर— आनापान इसलिए करते हैं कि अपने आप चारों

सतिपट्टान इसमे होने लगते हैं। आरम्भ आनापान से किया जाता है।

प्रश्न- मुक्ति पाने के लिए विषयना ही एक मात्र उपाय है या और भी है? बुद्ध ने क्या बताया है?

उत्तर- उसको चाहे विषयना कहो या कोहो भी नाम रख दो। उसको विषयना कहना शुरू कर दिया, या बाद मे उपेक्षा कहना शुरू कर दिया, अनुपेक्षा कहना शुरू कर दिया, समोवेक्षा कहना शुरू कर दिया, बात वही है चाहे जो कुछ भी कहो, लेकिन सच्चाइको देखो अपने भीतरके। अपने भीतरकी सच्चाइको देखते देखते अपने मनके स्वभावको पलटना है। वह पलट जायेगा तो मुक्ति हो जायेगी, वह नहीं पलट जायेगा तो मुक्ति नहीं मिलेगी। उसको विषयना कहो या जो कुछ कहो।

प्रश्न- विषयना ध्यान में बैठकर गृहस्थीजीवन विताना क्या संभव है?

उत्तर- गृहस्थी तो ज्यादा व्याकुल है न। जब देखो तो राग जगाते हैं, द्वेष जगाते हैं, व्याकुल होते हैं। उनको तो विषयना ज्यादा जरूरी है। जो घरबार छोड़ हुये हैं, उनके लिये बहुत आसान है कि बहुत जिम्मेदारी नहीं। वह तो दिन भर यही काम करते करते जल्दी मुक्त हो जाते हैं, जैसे आकाश में पंक्षी उड़ता है, जिनको कोहो कठिनाई नहीं। और गृहस्थी जैसे धरती पर चलती है, बहुत सा कीचड़ है, मैला होगा, सफाइ करेगा, फिर मैला होगा, फिर सफाइ करेगा। कठिनाई है लेकिन करना तो यही पड़ेगा, इसके अलावा और कोई चारा नहीं।

प्रश्न- हम चाहते हैं कि इस संसार में एक ही धर्म हो एक ही राष्ट्र हो और एक ही शान्त जीवन हो। क्या विषयना यह पूरा कर सकेगा?

उत्तर- सारे संसारको सुधारने के हम कहांसे ग्यारेन्टी ले

माई। हम तो कहते हैं कि सारी संसारको सुधारना है, तो व्यक्ति व्यक्तिको सुधारना ही पड़ेगा। सारा जंगल मुरझा गया। हम चाहते फिर हराभरा हो जाये तो हमारे चाहने से क्या होगा। एक एक पेड़की जड़ों मे पानी देना होगा तो एक एक पेड हरा होगा तो सारी जंगल हरा हो जायेगा। अरे संसार जो ठहरा बहुत अशान्ति है बहुत व्याकुल है। एक एक व्यक्ति में शान्ति आने लगे तो धीरे धीरे फैलते फैलते सबमें शान्ति आने लगेगी। व्यक्ति सुधरेगा तो समाज सुधरेगा। व्यक्ति नहीं सुधरें तो समाज नहीं सुधरेगा।

प्रश्न- आपके प्रवचन से यह मालूम हुआ कि Law of Nature को समझो। मनुष्यके अलावा सभी प्राणी Law of Nature के अनुसार ही चलते हैं, लेकिन उनको भी दुःख और सुख होता है तो मनुष्यको भी Law of Nature को समझने के बाद भी सुख और दुःख तो होता ही। आपका इसमें क्या विचार है?

उत्तर- और प्राणीयों में और मनुष्य के भेद यही है कि और प्राणीयोंका Unconscious हिस्सा है mind का, वह इतना Predominant है, वह हमेसा Over-power करता रहता है। और उनके पास ऐसी शक्ति नहीं कि वह अपने भीतरकी सच्चाइको देख करके Unconscious को जगाले और उसमें प्रज्ञा जगादे। मनुष्यको कुदरत ने, nature ने या यों कहे परमात्मा ने इतने बड़े शक्ति दिए कि वह आत्मसुक्ति हो सकता है, स्वयं मुक्त हो सकता है। अपने भीतरकी सच्चाइको देखते देखते Law of Nature की गहराई तककी जान जायेगा। और उसके मुक्ति होलेगा। इसलिए मनुष्यका जीवन बड़ा मूल्यवान् जीवन माना गया।

○

बुद्धधर्मको महत्व

— सुश्री जीवलक्ष्मी शाक्य
संख्यासभा

वास्तविक रूपमा भन्ने हो भने बुद्धधर्म ने एक मानव धर्म हो । बुद्धधर्म मानवहित हुने र शान्तिको धर्म हो र आजको परिप्रेक्षमा लोकप्रिय धर्म पनि हो । विश्वमा रहेका मानवजगत्को कल्याण गर्नु न बुद्धधर्मको मुख्य उद्देश्य हो । यही बुद्धधर्मले अनगिन्ती मानिसहरूमा आत्मसन्मान र उत्तरदायित्वको भाव जगाउँदछ, साथै मानिसलाई मानवीय विचार शक्तिसँग सापेक्ष गरेर मानिसिक प्रगतिको लागि उस्काउँछ । मानवमनलाई निर्मल र संयमी बनाई पशुवृत्ति र दानवत्वबाट हटाउन टेवा दिन्छ । आजको अवस्थालाई हेर्दा व्यक्ति व्यक्तिको समस्या समाज देश र विश्वकै जटिल समस्या बन्पुगेको छ । त्यसेले विश्वको तनावपूर्ण स्थितिको अन्त्य गर्न शान्ति ल्याउन र मानवको कल्याण गर्नको लागि पहिलो स्थान बुद्धधर्मले ने ओगटेको छ । आज विश्वमा एकमात्र अन्ध-विश्वासबाट टाढा रहेको धर्म ने बुद्धधर्म हो । आजको वैज्ञानिक युगलाई सुहाउँदो धर्म ने बुद्धधर्म हो किनकि विज्ञान एउटा निर्दिष्ट तथ्यमा आधारित छ । त्यसरी नै यो धर्म पनि बुद्ध आफैले दिव्य चक्रुपी ध्यानबाट परीक्षण गरी प्रतिपादित गरेको तथ्य ज्ञान हो । भगवान् बुद्धले भन्न भएको छ— यो संसारमा कुनै नित्य चिजहरू छैनन् केवल क्षणिक परिवर्तनीय चेतन शक्तिमात्र छ । यो सारा ब्रह्माण्ड सारा मानिसिक अवस्थाहरू परिवर्तनशील छन्, अनित्य छन्, क्षणिक छन् र करोड पल्ट उत्पन्न हुन्छ फेरि विनाश हुन्छ । संसारमा जे जति भएका छन् त्यो कारण कारणबाट हुन्छ, जन्म मरण सँग सँग हुन्छ, सुख

दुःख भन्ने कुरा पहिलेको संस्कारबाट मात्र हुने होइन यो त वर्तमान जीवनमा घटेको उद्योगी, संयमी र सत्संगतको कारण पनि हो त्यसेले स्वावलम्बी बन्न सिक, आफूले आफूलाई पहिले चिन्ह, कसेको भनाइमा विश्वास गर्नु अगावै आफैले प्रयोग गरी परीक्षण गरिहेर । आपनो मालिक आफै ने हुन्छ भन्ने भगवान् बुद्धको उपदेश छ । यही धर्म ने जीवनको लक्ष्यलाई सफलमार्गमा दोन्यु उने सबै भन्दा प्रभावशाली गाडी हो । त्यसेले यो धार्मिक भएता पनि व्यावहारिक रूपमा मानवलाई संसारमा सुहाउँदो छ । आजका प्रत्येक मानव शान्तिलाई अंगाल्दछ, शान्ति विना कोही एक क्षण जिउन पनि मुस्तिकल छ । सांचो भन्ने हो भने यस बीमाँ शताब्दीको आणविक युगमा क्षेत्रास्त्र अस्त्र र होडबाजीको युग भय व्रसित युगलाई शान्तिको मार्गमा बदलन, मानव जीवन सार्थक तुल्याउन र मानव हितहुने परमोधर्मको सन्देशले आजको मानव समूदायलाई यस किसिमको भयावह स्थितिको अन्त गर्ने प्रेरणा बुद्धधर्मबाट नै प्राप्त भइरहेको छ । त्यसकारण शान्तिको चाहना विश्वकै जनमत भएको हुँदा मूल मन्त्रको रूपमा सम्झन्छन् । बुद्धधर्म शान्तिको धर्म हो जसबाट बहुजनहित, बहुजनसुख र आदि भैये अन्तमा कल्याण हुन्छ । मानव भएर मानवले गर्नु पनै कर्तव्य यसमा झल्कन्छ । यही कारण बुद्धधर्म नै विश्वशान्तिको लक्षण हो र यसको माध्यमबाट विश्वका समस्त मानव सुख-शान्तिपूर्वक जिउन सक्नेछ ।

धर्म छलफल गर्नु मंगल हो

-भिक्षु मंत्री

खन्तो च सोवचस्सता समणानञ्च दस्सनं ।

कालेन धर्म साकच्छा एतं मंगलमुत्तमं ॥

सहनु, सुवच भाव हुनु, श्रमणहरूको दर्शनगर्नु, उचित समयमा धर्म छलफल गर्नु उत्तम मंगल हुन् ।

कुनै कुरा धर्म हो कि पाप हो ? कुशल हो वा अकुशल हो ? त्यसले कस्तो किसिमको विपाक दिन्छ ? त्यो कुनचाहिँ धर्मस्कन्धमा पर्दछ ? त्यो कुनचाहिँ आयतन वा धातु अन्तर्गत पर्दछ ? त्यो कसरी उत्पन्न भयो ? कुनचाहिँ सत्य अन्तर्गत त्यो पर्दछ ? मानिस भनेको के हो ? मानवता भनेको के हो ? मानिस किन जन्मिन्छ र मरेपछि कहाँ जान्छ ? आदि धर्म सम्बन्धी कुरामा आपसमा कुराकानी गर्नु नै धर्म छलफल गर्नु हो । यसले बतामान र भविष्य दुर्बंमा हामीलाई फाइदा गर्छ । त्यसकारण उचित समय हेरी धर्म छलफल गर्नुलाई मंगल सूक्ष्मा तीसों उत्तम मंगल भनी मानिएको छ ।

जन्महुनु, बूढोहुनु, मृत्युहुनु र शोकहुनु आदि अनेक दुःख जंजालमा परी संसार चक्रमा धुमिरहने प्राणीलाई सांसारिक दुःखबाट छुट्न एउटंमात्र उपाय छ । त्यो हो चतुरार्थसत्यलाई बोध गरिलिनु । जबसम्म चतुरार्थसत्यको बोध हुँदैन तबसम्म दान, शोल आदि जति पुण्य गरेपनि संसारको दुःखबाट छुट्कारा पाउन सक्दैन । त्यसकारण बुझ्ने भन्नुभएको छ-

“चतुर्न भिक्खवे ! अरियसच्चानं अननु-
बोधा, अप्पिटिवेधो, एवमिदं, दीघमद्वानं सन्धावितं

संसरितं ममञ्चेव तुम्हाकंच ।”

‘भिक्षु हो ! चारवटा आर्यसत्यलाई अबबोध नगरिकन प्रतिबोध नगरिकन यसरी लामो समयसम्म मैले र तिमीहरूले संसारमा हिंडिसक्याँ । चारवटा आर्य-सत्यलाई समयमे बुझिलिएको भए यसरी भौतारिनु पर्दैनथ्यो ।’ भगवान् बुझ्ने देशना गर्नुभएको चतुरार्थ-सत्य धर्म अति गम्भीर र सूक्ष्म छ । त्यो धर्मलाई सजिलैसँग बोध गर्न सकिन्न । त्यसकारण मेहेनत गरी त्यस धर्मलाई अबबोध गरिलिनुपर्दछ ।

धर्म छलफल गर्नाले धर्म अबबोधको नजिक पुग्न सक्दछ । आज संसारमा धेरै मानिसहरू कथा प्रवचन सुन्ने गर्नन् तर उनीहरू धर्म जान्दैनन् । कारण उनीहरू धर्मबारे छलफल गर्दैनन् । कथा प्रवचन सुन्ने केही दिनमा नै उनीहरू बिर्सने गर्नन् । कथा प्रवचन सुन्नेले श्रू व्यक्तिहरूसँग मिलेर छलफल गरेको भए उसको मनमा धेरैबेर त्यसको प्रभाव रहिरहने हुन्छ । त्यस्तै कथा सुन्नदैमा सुनेको कथा सबै बुझ्न सक्ने हुँदैनन्, सबै बुझ्न गाहो हुन्छ । धर्म छलफल गर्नाले नबुझेको चीज कुरालाई यथा अबबोध गर्न सकिन्छ । त्यस्तै पुस्तकादि धर्मग्रन्थ पढ्ने व्यक्तिले जतिसुके पढेपनि पढेको कुरा तुरन्तै बिसन्ने हुन्छ तर श्रूसँग छलफल गरी नबुझेको कुरालाई दृष्टिगत गरी प्रश्न सौधने र जवाफ दिने गरेमा त्यस्तो श्रूल हुन सक्दैन साथै धेरै समयसम्म बिसने पनि हुँदैन । तब नबुझेको कुरालाई ठीक तरिकाले बुझ्न सक्दछौं । त्यस्तै

धर्म जाग्र चाहनेलाई धर्मसाकच्छा वा धार्मिक छलफल अति उपयोगी हुन्छ ।

धर्मसाकच्छाले आफूलाई मात्र होइन अरुलाई पनि काइवा गर्छ । आज संसारमा बाँचेका धेरैजसोले गरे जैं आफूमा जागेको लकेशलाई ज्ञन जगाई, उत्पन्न रागादि क्लेशलाई वृद्धि नहुने किसिमको कुरा गरी त्यसलाई कसरी नाश गर्ने हो त्यसबारेमा धर्म छलफल गर्ने बानी गरेमा त्यसले आफू र अरु तुबैलाई लाभ ने गर्छ । त्यसकारण

धर्म छलफल गर्नेतिर जोड दिनुपर्दछ । भगवान् बुद्धले समेत यस्तो गर्नुहुन्थ्यो । विद्वान् भिक्षुहरूकहाँ मात्र होइन वहाँ अन्य धर्मका अनुशायी, धर्मप्रवर्तकहरूकहाँ पनि जानुहुन्थ्यो । कहिले तीर्थं कर जैन धर्मका प्रवर्तक महावीरकहाँ जानुहुन्थ्यो । कहिले पुरणकस्सपका व्यक्तिहरू कहाँ त कहिले ब्राह्मणहरूकहाँ पनि जाने गर्नुहुन्थ्यो र प्रश्न निराकरण गर्नुहुन्थ्यो । यसले बुद्धको ज्ञानमा प्रज्ञात्यसले आफू र अरु तुबैलाई लाभ ने गर्छ ।

सम्पादकलाई दिँठी

श्रीमान् सम्पादकज्यू

म “आनन्दभूमि” मासिक पत्रिकाको नियमित ग्राहक भएतापनि मैले “धर्मकीर्ति” मासिक पत्रिका लगायत अन्य बौद्धधर्म सम्बन्धी विभिन्न पत्र-पत्रिकाको नीतिगत र ज्ञानवर्धक शिक्षा अध्ययन गर्ने सौभाग्य प्राप्त गरेको छु । यस्त सन्दर्भमा मेरो अन्यौल को कुरो के छ भने, भिक्षु बृद्धघोषद्वारा लिखित बौद्ध सामान्यज्ञान प्रश्नावलीमा, स्वेडगों चैत्य बर्माको ३२० फीट अग्लो र तलको घेरा १४२० फीट अग्लो तर धर्मकीर्तिद्वारा प्रकाशित “धर्मकीर्ति पत्रिकामा १४२ फीट तलको घेरा पाएको छु । साथै अर्को कुरो के छ भने कुनै पत्रिकामा सन्नाट् अशोककी आमाको नाम सुभद्रा पाएको छु कुनैमा धम्मा पाएको छु । यसरी हामी पहाडी भेगका, व्यक्तिहरू साधारण कुरोमा दोधारमा पर्नु कुनै नौलो कुरो पनि हुन नसक्ला, तसर्थ, कृपया झर्को नमानी सम्पादकमण्डलतर्फबाट मेरो आत्मा बोच लागेको कौतहलपूर्ण उत्सुकतालाई संतुष्ट गराई जवाफ दिनुहुन्थ्यकि भन्ने विश्वाश लिएको छु । ।

- उत्तम शाक्य

शाक्यमुनि विहार, टक्सार, भोजपुर

उत्तमजी,

स्वेडगों चैत्य ई० ११७४ मा राजा तिब्बुसिका पालामा बलेको हो र यसको उचाई २२६ फीट र चौडाई १४२० हो । यस्त सन्नाट् अशोककी आमाको नाउँ पालि साहित्य अनुसार धर्मदेवी वा धम्मा तथा संस्कृत साहित्य अनुसार ब्राह्मणपुत्री सुभद्राङ्गो वा सुभद्रा रहेको छ । जानकारी पाउने जिज्ञासा राख्नुभएकोमा सामुवाद छ । — संपादक]

आमाप्रति श्रद्धांजली

— ज्ञानरत्न शाक्य
पनौती

आमा आमा तिमी गयौ कहाँ!
खोजदैछु दोबाटोमा
गयो होला विहारमा
बस्यो होला ध्यानमा
भयो (होला) तिमी गुरुआमा
बुझे ज्ञान बुद्धका
दियो ज्ञान हामीमा
लियौ हामी सबलाई
दियौं दीप हातमा
भूकम्प भो मनमा
आखिर टेकू दोभानमा
श्रोखण्डको चितामा

जलायो आमालाई मसानमा
निस्के ज्वाला प्रकाशमा
वैरियो आंसु मसानमा
बगियो नदी दोभानमा
मिसियो त्यो सागर समुद्रमा
भयो भव पार आमा
वताइगयौ तिमीले यहाँ
निर्वाणिको मुहानका कुरा
श्रद्धाले नुहुन्छु आमा तिम्रे
पाउमा
शून्य भयो आमा तिमी-
विना यहाँ।

○

स्व० प्राणमाया शाक्य

जन्म—१९७१ साल कृष्ण पक्ष पञ्चमी

दिवंगत—२०४६ साल शुक्ल पक्ष द्वादशी

छोरा, छोरो, बुहारी, नाती नातिनीहरू — ज्ञानरत्न, न्हुँचेमाया, कर्णशोभा, लक्ष्मी, दिव्येश्वरी, इन्द्रेश्वरी,
लोकेश्वरी, ज्योतिप्रकाश, अङ्ग्रेश्वरी, राजेश्वरी शाक्य ।

लेख पठाउन अनुरोध

एकमात्र नेपाली व्यक्तित्व महानायक आचार्य डाक्टर आदि उपाधिले विभूषित महास्थविर भिक्षु अमृतानन्दको उपसम्पन्न वर्ष पचासौ पुरा हुने उपलक्ष्यमा वहाँप्रति अभिनन्दन गर्न एक समारोह समिति गठन भएको छ । त्यस समितिका विभिन्न कृतज्ञता कार्यक्रममध्ये वहाँको विविधपक्षीय जीवनीको आधारमा लेख प्रकाशन गर्ने भएको हुँदा नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा तथ्यपूर्ण लेख पठाई बौद्ध जगत्लाई अरु उत्साह प्रदान गर्नुहुन अनुरोध छ । वहाँका बौद्धकृतिहरू यस कुरामा सहायक हुने भएकोले उहाँबाट आजसम्म प्रकाशित भएका ५० पेजभन्दा बढी पृष्ठ भएका पुस्तकहरूको सूची पनि यहाँ दिइएको छ यी पुस्तकहरू मध्ये घेरेजसो संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्र अधिकारी ढल्कोमा उपलब्ध छ ।

भिक्षु अमृतानन्दद्वारा आजसम्म प्रकाशित पुस्तकहरू

नेपालीमा	चतुर्थवृत्ति	पृष्ठ						पृष्ठ
			१६८	१८	ऐ	ऐ	ऐ	
१. संक्षिप्त बुद्धजीवनी								४१६
२. धर्मपद	तृतीयावृत्ति	२६२	१६.	बुद्धकालीन परिवाजक	ऐ	१		७६६
३. गृहीविनय	तृतीयावृत्ति	१६५	२०.	ऐ	ऐ	ऐ	२	३३५
४. अग्रशावक			२१.	ऐ	ऐ	ऐ	३	४४०
५. कसको कुरा सत्य हो			२२.	बुद्धकालीन महिलाहरू	ऐ	१		५५६
६. बुद्धशासनको इतिहास	भाग-१	१२४	२३.	ऐ	ऐ	ऐ	२	३७२
७. पटाचारा स्थविरा			२४.	बुद्धकालीन शावकचरित	ऐ	१		३७७
८. अस्वसक्कर प्रेतकथा			२५.	ऐ	ऐ	ऐ	२	४०४
९. सुतनु जातक			२६.	ऐ	ऐ	ऐ	३	४५८
१०. बुद्धकालीन ब्रह्मण	भाग-१	५६६	२७.	ऐ	ऐ	ऐ	४	२६३
११. ऐ ऐ	ऐ २	५९६	२८.	ऐ	ऐ	ऐ	५	३०७
१२. ऐ ऐ	ऐ ३	६७६	२९.	ऐ	ऐ	ऐ	६	५३७
१३. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू	ऐ १	५८३	३०.	बुद्धकालीन श्राविका चरित	ऐ	१		६६४
१४. ऐ ऐ	ऐ २	५६२	३१.	बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव	ऐ	१		६६७
१५. ऐ ऐ	ऐ ३	६२४	३२.	ऐ	ऐ	ऐ	२	३७६
१६. बुद्धकालीन राजपरिवार	ऐ १	६४६	३३.	ऐ	ऐ	ऐ	३	२६२
१७. ऐ ऐ	ऐ २	३८४	३४.	बुद्धकालीन प्रेतकथा	ऐ			३८८

		पृष्ठ		पृष्ठ
३५. बुद्धकालीन विमानकथा		४०४	५६. त्रिरत्नवन्दना	
३६. जातकसंग्रह	ए १	२९५	६०. धर्मपद चतुर्थावृत्ति	२६७
३७. ए	ए २	२४०	६१. धर्म व विनय	
३८. ए	ए ३	३६०	६२. धर्मपदटुकथा द्वितीयावृत्ति भाग-१	३२८
३९. ए	ए ४	२८७	६३. प्रजापति गौतमी	
४०. संक्षिप्त कथासहित थर्मपद द्वितीयावृत्ति		२३१	६४. पाठ्यसूत्र	
४१. यशोधरा		२०३	६५. बौद्धकहानी	
४२. विषयसूची	भाग-१	१२८	६६. बुद्धशासनया इतिहास	भाग-१
४३. ए	ए २	१६१	६७. संक्षिप्त बुद्धजीवनी	चतुर्थावृत्ति
४४. जापान भूमणको डायरी		६२	६८. महास्वप्न जातक	द्वितीयावृत्ति
४५. त्रिरत्नवन्दना		६१	६९. वेस्सन्तर जातक	ए
४६. बोधिराजकुमार			७०. सर्वज्ञधारु	१३४
४७. महासिंहनादसुत			७१. सूक्ष्मसंग्रह	१२०
४८. नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास			७२. न्यासःया लिसः	
४९. सोलुखुम्बू यात्राको डायरी		६८	७३. महाकश्यप चरित	३८८
५०. वेस्सन्तर जातक	द्वितीयावृत्ति	१२२	७४. ज्ञानमाला भजनमाला १५ औं आवृत्ति	२०४
५१. सच्चाट अशोक			७५. अशोक जुञ्जु	
५२. महान्द थेर तथा संघमिता थेरी				

नेपालभाषामा

५३. अग्रशावक		
५४. आर्यसत्य	सृष्टीयावृत्ति	
५५. कर्मविभाग	ए	
५६. गृहीविनय	चतुर्थावृत्ति	११७
५७. जातकमाला	तृतीयावृत्ति	भाग-१
५८. ए	द्वितीयावृत्ति	ए २

अंग्रेजीमा :

76. Buddhist Activities in Socialist Countries	90
77. King of Buddha's Time	226
78. A short History of Theravada Buddhism in Modern Nepal	
3rd Edition	

— संपादकमण्डल

भिक्षु अमृतानन्द अर्धशताब्दी उपसम्पन्न पुण्यदिवस

After Sambodhi What ?

- Ganesh 'Pathik'

Sambodhi is enlightenment. Sambodhi brings a change in your word outlook. Formerly it was self-centred; now, may be, it is nature centred with self-nonexistence or Brahma - centred with self completely dissolved in it. But the word remains the same.

Before Sambodhi, you have probably spent a lot of time doting about it, preparing-for it, doing charity and meditation and all that; you have perhaps risked your word to have a glimpse of it. You might have been told that Samdodhi brings to you the greatest joy on earth. Then imagine your wild goose chase ! But, the irony of it is that the more you run after it, the farther it recedes away from you. Because Sambodhi comes to you when all chases cease and you are just yourself, nothing more and nothing less.

After Sambodhi, the joy of running after it ceases, the glory of being a sanyasi ceases, the joys and the tor-

moils of your self-centred world cease, But you remain just as you are, and the world remains just as it is. Nirvana existed because samsara was there, and you took the samsara as samsara, because your eyes were fixed on nirvana. Niravana and samsara were born together. In fact, there is neither nirvana nor samsara, it is just what it is.

After sambodhi you are left with the world as it is really is. There is still the poor washerman going from door to door with his bag of clothes, the dogs are still quarelling in the streets for a piece of bone, the blind beggar is singing the praise of Rama for a piece of aluminium, and the die-hard drunkard next door is going to beat his wife when he will be back home late at night. So, what are you going to do with this mad, mad world ?

Run away from it ? That is what a non-sambo-dhi man would do.

There is no need to run away now, since you are now in perfect harmony with it. Get immersed in it ? No, because you are now a sambodhi-man. You have killed all the desires to get immersed. Just stand there looking at all the woes and miseries of this world? You cannot do that so long as you have a drop of tear in your eyes for the suffering world. Moreover as a Sambodhi-man you realise the woes and miseries of the world now more than ever before, and you feel compassion for all that. Advise the world to forget the reality and chant harinam ? Making religion an opium for the people would still worsen the situation.

So you are left with only one alternative - work to improve the lot of the people. That means work for better education, better health, better transport, better production of crops and other necessary goods, better dwe-

lling places and so on. And you know what it means to work especially in an underdeveloped country like ours, with a group of people who like famished wolves are easily carried away by greed, hatred and avarise. The only advantage you have got now after Sambodhi is that you no longer feel the blows and hardships of your work.

And surely you can work better, that really means enjoy your work better. You will be still gathering pumpkins grown in your garden and selling out them in the market place, but now you will be selling them with a whistle of music, because the voices of your starving children will no longer pinch your heart. And you can enjoy a sound sleep in spite of everything. Nevertheless you will be working for a better world as long as you continue your existence on earth. That is what life is really for !

*All man are as my children,
Happiness must I give to the whole world.*

- Emperor Ashoka

थःत थम्हं बसय् तयेगु मंगल

- श्रामणेर वरसंबोधि

मनुखं दकलय् न्हापां थःतनि भिगु लैंय् तयेमाः
छाय् धा:सा थःत अनुशासित यायेगु वा थःत थम्हं बसय्
तयेनु साप हे थाकु। मनूया सुख दुःख ईश्वरया सुवाः व
सराः मखु छाय धा:सा “अत्ता हि अत्तनो नाथो” थःह्य
नाथ थः हे खः। थःम्हं यानागु पापं थःत हे पीडा बी।
पवित्र व अपवित्र सुनानं सुयातं यानां जुइ मखु, व थःयु
कर्तव्या लैंपुं जुइ। उर्कि मनुखं थःगु मन व शरीरयात
बांलाक बसय् तयेमाः।

मनू थः छम्ह मिनेगुया तात्पर्य मेपिन्त न आपालं
मर्भ जुइगु खः। अझ लैं कथनीम्ह हे द्वना च्वन कि ला
धाये हे न्वाल। उर्कि कर्पिन्त अनुशासन याये न्हाः थः नि
बांलाक अनुशासित जुइ माः। बुद्धकालीन समयय् छम्ह
ख्यातिप्राप्तम्ह धर्मप्रचारक दु। वयागु हे विषयय् बुद्धं
ध्याविज्यात- मिक्षुपि, जि उलि आपालं जनयात अहित
यानाच्वंम्ह आपालं जनयात दुःखया लैंय् यंकाच्वंम्ह आपालं
जनयात अनयं यानाच्वंम्ह मेम्ह सुं मखना, गथे कि थ्व
मूर्खम्ह मखलि गोसाल यानाच्वन। मिक्षुपि! गथे नदीया
मुहानय् जाल पेना तःसा व आपालं न्यातप्रत अहितया
निर्ति जुइ, कष्टया निर्ति जुइ। अथे हे थ्व मूर्खम्ह मनू
मखलि गोसालयात मनूरूपि जाल धका: भाःपी मा: गुम्ह
आपालं मनूतय् अहितया निर्ति, व कष्टया निर्ति खः।
अले छम्ह मर्भम्ह हे आपाःसिया निर्ति हानिकारक खः।

मनुखं गुगु ज्या थः व परयात भि जुइ, पीडा जुइ
मखु, लोकया निन्दा कथे मालीमखु अज्याःगु ज्या खै या

लैंय् थःत सदां यंकेत थःत थःम्हं बांलाक बसय् तयेमाः
ज्ञानया विशालता नुगलय् दयेवं वा खै ह्लाये सयेवं तुं सुं
पिण्डित जुइ मखु। गुम्हसिनं म्हतुं ध्या थे आचरण न
याइ वयात हे धर्मधर धाइ। गुम्हसिनं थम्हं कुस्वभाव-
यात हा नापं लेहे थनाः वांछ्वइ वैत हे सःस्यूम्ह भिम्ह
धका: धाइ। भि जुइगु मार्गमध्ये आर्य-श्रावणिक मार्ग
थ्रेष्ठ खः। मन व शरीर नितांयात भिगु लैंय् छ्वय् मा:
कारण भिगुलिइ वनाच्वंगु मनं थःत गुलि उपकार धाइगु
खः उलि उपकार मां-बौ व थःयितिर्पिसं न याइ मखु।
शारीरिक स्वस्थता व मानसिक स्वस्थतां मनुष्य जीवनय्
सुख शान्ति दयाच्वनी उर्कि मनुखं थुजोगु लैंय् वनेगु हे
धात्येगु मङ्गल खः। सुनां थःत खुइगु लैंय् छ्वत वयागु
जीवनय् जेतय् च्वने मालीबले थे अमङ्गल ज्वी। थःत
सन्मार्गय् तया: जीवनय् धन व यश कमाय् यायेत स्वीतं
छुं प्रकारया साइत न्वाः। जीवनय् थःत ह्लापां उचितगु
थासय् तयेगु मेपिन्त उपदेश बीगु स्वया: थ्रेष्ठ खः छाय्
धा:सा शतुं शत्रुयात बैरीं बैरीयात गुलि हानि याइ व
सिवय् अप्तः मखुगु लैंय् वनाच्वंम्ह, थःगु चित्तं थःत हानि
याइ। उदाहरण स्वरूप जातकयागु छपु बाखं न्हायने।

बाराणसी देसय् ब्रह्मदत्त जुञ्जु राज्य यानाच्वन।
उगु बखतस बोधिसत्त्व ब्राम्हण कुलय् जन्म जुल। पुरोहित-
पिन्सं वयात अट्टिसेन कुमार धंगु नामकरण यात।
कथहनं उमेर जायावसेलि तक्षशिलाय् वं फुवक शिल्प
आदि विद्या सयेका: लिपा कामभोगया दोष खंका: प्रब्रजित

जुयाः हिमाल प्रदेशय् वास यानाच्वन । गुलिखे दैं लिपा
चिसवाः नयेया निर्ति शहरय् वयाः भिक्षाटन यायां दर-
बारय् थ्यन । जुजु व खनाः प्रसन्न जुल । अनंलि जुजु
त्ति निकः स्वकः वैथाय् वनेगु यात । छन्हु वयागु धर्मोपदेश
न्यनाः प्रसन्न जुयाः धाल— भन्ते ! छल्पोलयात राज्यनिसें
क्याः छुतक यः धयाविज्याहुँ । जुजुयागु थ्व वचन न्यनाः
बोधिसत्त्व मौन जुयाच्वन । गुबलय् तक ब्रह्मदत्त जुजु
बोधिसत्त्वं छुं धाइला धकाः सुंक च्वनाच्वन । तर बोधि-
सत्त्वं छुं हे लिसः मध्यू । जुजुया मतिइ वन । मेमेपिन्सं
थ्व हति व हति धकाः पवनी तर थ्व अट्टिसेनं छुं मपवं ।
छन्हु जुजुं कारण सीकेत धाल— ‘हे अट्टिसेन, गुर्वि पवर्गि-
तयत जि म्ह मस्यू, इमिसं जिके वयाः अनेतनेगु पवनी,
तर छं छुं हे मपवं थुकीया कारण छु लः ?

बोधिसत्त्वं धाल, पवनीर्पि बीम्हसिया यहमखु ।
पवनामविल कि बीर्पि पवनीम्हसिया मययावनी उंकि जि
छुं मपवना ।’ जुजुं हनं तकं यानाः धाल ‘गुम्ह भिक्षा
जीवी जुयाः उचित समय पवनी मखु वं मेपिनि पुण्ययात
नष्ट याइ । व स्वयं न सुखं जीवित जुइ फइमखु । गुम्ह
भिक्षाजीवीं इलय् व्यलय् पवनी वं मेपिन्त पुण्य लाभ
याकी हानं थः नं सुखं जीवित जुयाच्वनी, जां दुपिन्सं

सुनानं छुं पवन धकाः तं पिकाइ मखु । अप्रियभाव मनय्
हइमखु । उंकि छन्त छु यः पर्वे । थुकथं राज्यनिसें क्याः
धाःगु तक बी धालं नं छुं मपवं । वं धाल ‘पवनीगु
गृहस्थीपिनि निर्ति यिक जू, प्रव्रजितपिनि निर्ति मजू ।
प्रव्रजितपिनिगु जीवन मेगु हे इमित आवश्यकता मेगु हे,
भिक्षुपिनि मालीबलय् मौन जुयाच्वनी, पण्डितपिसं वयागु
आवश्यकता थुइकाः अनुकूलगु सामग्री हयाः दान याइ ।
थथे धायेवं जुजुं वयात यक्व माक्व बुं श्रादि बी धकाः
धाल । बोधिसत्त्वं धाल, महाराज जियेजाः म्ह साधारण
प्रव्रजित व्यक्तियात थुकीया आवश्यकता मढु । हानं जुजुं
गुलि छु छु तकं वयागु मन विचलित यायेत स्वत तर थःत
थम्हं संयमि यानातःगुर्लि वयात थःगु यासं विचलित
मयात । उंकि ह्लापां थःत न उचितगु लेंय तयेमाः श्रले
जक मेपिन्त उपदेश बीगु बांलाइ । थथे यायेवं पण्डितयात
बुलुके फइमखु । उंकि थःगु मझ्ल व परया मझ्लया
निर्ति मनुखं भिगु लेंय पलाः छीमाः अथवा थःगु मन व
शरीरयात बांलाक बसय तयेगु हे धात्वेगु मझ्ल खः । गुगु
मनोविज्ञानया कसिइ च्वलास्वयेबले शतप्रतिशत सत्य
सिद्ध जुइ ।

५

अनुरोध

1. आनन्दभूमिका लागि ग्राहक शुल्क तिरेको अवधि समाप्त भएकाले कृपया व्यवस्थापक समक्ष
नविकरण गर्नुभई बौद्ध धर्मको ज्ञानरस पान गर्नु होला ।
2. आर्थिक कारोबार र पत्रिका पुगे नपुगेको सम्बन्धमा व्यवस्थापकको नाममा पत्राचार वा सीधै
सम्पर्क राखी आनन्दभूमिसँगको सम्बन्ध सुमधुर राख्नुहुन अनुरोध छ ।

— आनन्दभूमि मासिक —

मां अबुयात अपमान याये मज्ज्ये

मातरी पितरी चापि, यो मिच्छा पटि पज्जति
तथागतं च सम्बुद्धे अथवा तस्स सावके
बहुंपिसो पुञ्जं पसवति, अपुञ्जं चापि सो नरो

थ गाथा जि अंगुत्तर निकाय चतुर्क निपातया
कथसूत्रं कथागु खः । थ सूत्रं थम्हं मानय याये बहःपिंगु
विषये धयातःगु दु । थ सूत्र अनुसार थ संसारय एव्य
मनूत दु गुर्पित मर्भिंगु व्यबहार यात धाःसा पतन ज्वी ।
उर्पि व्यक्तिंपि खः मां, बौ, भगवान् बुद्ध व आर्यशावक
वस्तोल भगवान् बुद्धया श्रावकंपि । गुर्लि मनूतयसं थःत
जन्म व्यूम्ह मां व हुर्क्य याःम्ह अबुयात थःगु क्षमता दयेकनं
मानय मयासे अपमान यानाज्वी । अथे अपमान यायेगु
तःधंगु पाप खः, अपराध खः । थौक्त्वय अपोयानाः
मस्तयसं थः मां अबुयात मानय यायेगुली मछालाच्चनी ।
झीसं स्थू, झी मां बौपिन्सं झीत तःधिकः यायेत गुलित दुःख
सीमाः । झिलातक प्वायथ इयातुक कुवियाः जन्म बीधुकाः
थःगु हि दुरुह परिणत यानाः त्वंकी । थम्हं मनसे नं मचा-
यात पालन पोषन याइ । मंत्री, ममता, स्नेहं, मायां जाःगु
नुगः दुम्ह मांयात अपमान यायेगु उर्कं तस्सकं बांमलाः,
तःधंगु अपराध नं खः ।

न्हापा काश्यप बुद्धया पालय मित्त विन्दक धयाम्ह
छम्ह मनू दुगु खः । वया अबु मदयेवं व हे छेया हामा
जुल । वया छेय मां छम्ह जक दुगु खः । वं बुरिन्ह
मांयात फुगु चाःगु कथं सेवा यानाः जीवन हनाच्चन ।

छन्हु मित्तविन्दक विचाः यात थ हे थासय च्चनाः
भति भति कमाय यानां छुयाय ? विदेश वने माल धकाः
विचाः यात । मांह्यसिके न्यंबले अनुमति मध्य । तापाक
वनेगु विचाः यायेमते, थन हे च्चनाः जीवन हनेगु विचाः

- किरण शावय

या । तापाक वनेबले छन्त छु जूसा छुयाये धकाः धाल ।

कायम्हस्यां मांयागु खै मन्यैसे वनेत संगुलि मांम्ह-
स्यां ल्हाः ज्वनाः दिकेत सन । दयनीय ताःलं मवंकेगु कुतः
यात । तर कायम्हस्यां “अलछिनाः बुरि, जिगु भिंगु
ज्याय बाधा याःवःम्ह” धकाः ध्वानाछ्वयाः समुदपार
वनेत दुगा गः वन । दुःगा छु दिन न्हानाः लख्य थप्प
दित । दुंगाया मिस्त्रीपिंसं छु जुल धकाः खूब चेक यात
तर कारण ल्वीके मफुत । यन्त्रया दोष नं मखु, वा फः
वःगु नं मखु, छुं ध्वीके मफुसेलि ज्योतिषतय्त व्यन ।
इमिसं धाल थ दुंगाय छम्ह पापी च्चनावःगु दयेमाः ।
वयात ख्याना मछवःतले दुःगा न्हाइ मखुगु खै धाल ।
ग्वला तयास्वःबले स्वकःतक नं मित्तविन्दकयात हे लात ।
ह्याः जि मखु धायेक मित्तविन्दकयातः “छंगु कारण
जिपि दक्को सीमफु” धकाः वयात अन दुर्पि सकले मिलय
जुयाः समुद्रय वांछोयाबिल ।

मित्तविन्दक महासमुद्रय म्हितुम्हितुं छगू द्वीपय
थ्यन । अन दुर्पि मनूत ति ति न्हयाः न्हिलान्हिलाः
रंग होलाः प्याखै हुलाच्चंगु थैं व खंकल । इमिगु छ्यनय
चाःहुलाच्चंगु उरचक्रवं राजमुकुटये खंकल । लिषक
वना थः नं उर्पि थैं प्याखै हुइ मास्तिवल । सत्तिक च्चंम्ह
छम्हसित धाल । ताउ हे जाये धुंकल, छ आम मुकुट
तयाः प्याखै हुयाच्चंगु । जितः छकः नं हति रे । जि नं छकः
प्याखै ह्वी ।

मेम्ह व्यर्वित धालः स्व भाइ ! थ भुकुट मखु,

आनन्दमूर्मि

उरचक खः । जिंवि प्याखं हुयाच्चवनागु मखु स्थाःगुर्लिं
तिति न्हयाच्चवनागु । ख्वालय् श्व दयाच्चवंगु रंग मखु,
जिमिगु हि खः । मांअबुयात दुःख विया: ख्वयेका
वयागुर्लिं विपाक भोग्य यानाच्चवनागु , मित्तविन्दकं धाल-
जि न मांयात ख्वयेका वया । उर्कि न्ह्यागु जूसां आम
जितः व्यु । उलि धायेवं का सा का धकाः बिल । छ्यनय्
तयेवं आया, आया बाबा मयेल बाःबाः धया: चिल्लाय्
दंक हाल । ति ति न्हुल । उगु ताःलं वं मांयात ख्वयेका
बोगुर्लिं विपाक भोग यायेमाल ।

दिवंगत मिति : २०४६ माघ १०
द्वादशी

अथे हे थः अबुयात नं दुःख बी मज्यू । अजात
शब्दं थः अबुयात दुःख विया: स्थाःगु कारणं छन्हु हे
याउँक द्यनेमफु । वथें हे भगवान् बुद्धयात दुःख व्यौपि
अपमान याःपि पतन जूगु खैं बौद्ध साहित्यय उल्लेख दु ।
अथे हे आर्य श्रावकपिन्त दुःख बीमज्यू अपमान यायेमज्यू ।
अथे याइर्पि मनूतय्गु अपमान जक मखु इहलोक परलोक
निगू लोकय नं पतन ज्वी । उर्कि मखयेकं सुयातं अपमान
याये मज्यू ।

समवेदना

आनन्दकुटी विहारया हितैषी, उपासक तथा
‘आनन्दभूमि’ मासिक पत्रिकाया शुरूनिसेंया
विशेष प्रतिनिधि रामकृष्ण वैद्यया अबुजु

रामभक्त वैद्य

७८ दँया बैसय् मत्यवं मदुगुर्लिं
वय्कःयात निर्वाण कामना यासे
दुःखं क्यर्पि सकल परिवारपिन्त धैर्य धारण याये फय्मा ।
तापं समवेदना प्रकट यानाच्चवना !

— आनन्दभूमि परिवार
स्वयम्भू

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया संक्षिप्त परिचय

नेपालय बुद्धधर्म सम्बन्धि स्थने कने यायेगु सयेके सीके यायेगु संस्थाया अति अभाव जुयाच्चंगु महसूस याना: दैय दसं परीक्षा हे क्या: बिया: अध्ययन अध्यापन याकेगु कथं थानि नोखुँदै न्ह्य: त्रिशूली नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया उदय जुल। भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, धर्मरत्न शाक्य व अन्य महानुभावपिनिगु सत्प्रयास सुरु जूगु थ्व शिक्षाया अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया पाखें संचालन यायेगु कथं २५०७ बुद्धजयन्तीया शुभदिनय परीक्षाकेन्द्र निर्धारण जूजूगु थासय नेपाल अधिराज्य भरय अध्ययन अध्यापन कार्य प्रारम्भ जुल।

सुरुह कक्षा १ निसें ५ तक अध्ययन अध्यापन यायेगु व्यवस्था जुल। अन लिपा स्वदैया दुने बु. सं. २५१० निसें प्रारम्भिक प्रथम वर्ष, द्वितीय वर्ष, तृतीय वर्ष; प्रवेश प्रथम वर्ष, द्वितीय वर्ष, तृतीय वर्ष; परियति सद्गम्पयालक उपाधि व परियति सद्गम्पकोविद उपाधि परीक्षा बीकेगु व्यवस्था जुल। प्रारम्भिक प्रथम वर्षनिसे परियति सद्गम्पयालकतक न्ह्यदै (७ वर्ष) व परियति सद्गम्पकोविद स्वदै (३ वर्ष) याना: कूल शिर्दै (१० वर्ष) तक अध्ययन अध्यापन याकेगु व्यवस्था आ:तक जुयाच्चंगु दु। वंगु दैय अर्थात् ब. सं. २५३२ स नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया रजत जयन्ती तःजिक हन।

नीन्यादैया दुने काठमाडौं उपत्यकाया विभिन्न परीक्षा केन्द्र व उपत्यकां पिने बनेपा, धुलिखेल, त्रिशूली, तानसेन, भोजपुर, बुटवल व रिठीया केन्द्र समेत नीखूगु केन्द्र य परीक्षा संचालन जुल। भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, भिक्षु

सुदर्शन महास्थविर व भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरीप केन्द्रीय परीक्षानियन्त्रक जुयाबिज्यात। ब. सं. २५३२ तक्या दुने फुक्क कक्षायसं याना: कूल ४६६८ विद्यार्थीत उत्तीर्ण जुल। उकी परियति सद्गम्पयालक उपाधि प्राप्त याःपि ६४ म्ह व फोविद उपाधि प्राप्त याःपि १३ म्ह दये थुँकूगु जुल।

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया संगठनात्मक स्वरूप-यात ईब्यः कथं सुदृढ यायेया निर्मित विभिन्न समिति उप-समितिया गठन पुनर्गठन जुजुँबन। थ्व हे क्रमय २०३७ सालं भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरया अध्यक्षताय ने बौ. प. शि. सहायक समिति गठन जुल, अथे हे २०४२सालं भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर व भिक्षु सुदर्शन महास्थविरपिनिगु निर्देशकत्वय गठन जूगु नेपाल बौद्ध परियति समिति उल्लेखनीय जू। थुगु समिति गठन जुसेंलि ने. बौ. प. शि. या संगठनात्मक स्वरूपय छगु न्ह्यगु परिवर्तन वल। व ख: 'शिक्षाध्यक्ष' पदया स्थापना। थुकी दकलय न्हाँ भिक्षु सुदर्शन महास्थविर शिक्षाध्यक्ष जुयाबिज्यात। ने. बौ. प. शि. या उत्तरोत्तर विकास व प्रगतिया निर्मित आवश्यक विभिन्न नीति निर्देशन आदि ज्याय वस्पोलयागु अविस्मरणीय योगदान प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रूप दयावच्चंगु दु। अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया निर्देशन कथं रजतजयन्ती लिपा वि. सं. २०४६ वैशाख नेपाल बौद्ध परियति शिक्षायात न्ह्यगु कथं विकास याना यकेगु क्रमय ने. बौ. प. समितिया पुनर्गठन जुल। थुकी खुगु उपसमितिया नं गठन पुनर्गठन जुल। थुगु न्ह्यगु गठन

जूगु समितिया पदाधिकारीयि वव्य् च्चयाथे खः—

निर्देशकपि न्याम्ह— आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविर, भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, भिक्षु कुमार काशय महास्थविर, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर व भिक्षु सुदर्शन महास्थविर । अथे हे शिक्षाध्यक्षय् भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, परीक्षा नियन्त्रकय् भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर कार्यसमन्वय सचिवय् भिक्षु शीलभद्र व उपकार्य समन्वय सचिवय् श्री महेन्द्ररत्न शाक्य नियुक्त याःगु जुल ।

खुगु उपसमितित मध्यय् परीक्षा उपसमितिइ संयोजक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर व सदस्यपि भिक्षु धर्मसोभन, श्र. उत्पलवर्णा, श्र. कमला, श्र. जाणवती, श्र. सुजाता, श्री ब्रीरत्न मानन्धर व सुश्री अभिता धार्लवा: । अध्यापन व्यवस्था उपसमितिइ संयोजक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, सदस्यपि प्रत्येक केन्द्रया केन्द्राध्यक्षपि व श्री धर्मरत्न शाक्य । पाठ्यक्रम विकास उपसमितिइ संयोजक भिक्षु सुदर्शन महास्थविर, सदस्यपि डा. वञ्चराज शाक्य, डा. गणेश बहादुर माली । अथे हे तालीम व्यवस्था उपसमितिइ संयोजक भिक्षु धर्मसोभन, सदस्यपि भिक्षु सुशोभन, डा. केशवमान शाक्य, श्री रत्नसुन्दर शाक्य व श्री मोहनकाजी ताम्राकार । आर्थिक उपसमितिइ सल्लाहकारपि श्री ज्ञानज्योति कंसाकार, श्री पूर्णसिद्धि बुद्धाचार्य, श्री सानुरत्न स्थापित, श्री धर्म बहादुर धार्लवा:, श्री बुद्धिराज बजाचार्य प्रधानपन्च ल. पु. न. र. व श्री भक्तिदास श्रेष्ठ । संयोजक श्री मोतिलाल शिल्पकार, सचिव श्री राकेश अवाले, सदस्यपि श्री भीम शाक्य, श्री हेराकाजी सुइकाः, श्री भगवानदास मानन्धर, श्री प्रेमकुमार शाक्य व श्री जुलुमकृष्ण शिल्पकार । प्रचार प्रसार उपसमितिइ सल्लाहकार श्री सुर्वन शाक्य, संयोजक श्री महेन्द्ररत्न

शाक्य, सचिव श्री लोकरत्न शाक्य, सदस्यपि सुश्री चन्द्र शोभा शाक्य, श्री मोहनकाजी ताम्राकार, श्री पुष्पराज शाक्य, श्री धर्मराज शाक्य व श्री सुरेन्द्र शाक्य ।

पाठ्यक्रम विकास व तालीम व्यवस्था उपसमितिइ शिक्षाध्यक्ष केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक व कार्य समन्वय सचिव पदेन सदस्य व भेगु प्यंगु उपसमितिइ उपर्युक्त पदाधिकारीयि व उपकेन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक, उपकार्य समन्वय सचिव नं पदेन सदस्य जुइगु व्यवस्था याःगु जुल । ने. बौ. प. शि. या प्रधान कार्यालय नं बृ. सं. २५३२ निसे मणिमण्डप विहार पटको यलय् सरय् जूगु जुल । उगु प्रधान कार्यालय निहनय् ४ बजय् निसे ६ बजय् तक विदाया दिनय् बाहेक चायेकेगु यानाच्चवंगु दु । कार्यालयस कार्यालय सहायक श्री यज्ञरत्न शाक्य नियुक्त याःगु जुल ।

ब० स० २५३५ तकया निमित्त विभिन्न केन्द्रया केन्द्राध्यक्षपि वव्य् च्चयाथे ल्यःगु जुल—

१) भिक्षु धर्मपाल— शाक्यसिंह विहार, यल २) श्री तेजनारायण मानन्धर— गणमहाविहार, ये० ३) अनगारिका माधवी— यशोधरा बौद्ध विद्यालय, यल ४) अनगारिका धर्मवती— धर्मकीर्ति विहार, ये० ५) भिक्षु धर्मसोभन— बौद्ध समकृत विहार, ख्वप ६) भिक्षु कीर्तिज्योति— नगर मण्डप श्री कीर्ति विहार, कीर्तिपुर ७) श्री लालधन शाक्य— शाक्यमुनि विहार, भोजपुर ८) अनगारिका देवाचारी— पश्चचात्य विहार, बुटवल ९) श्री धर्म सुन्दर बजाचार्य— पाटीविहार, ठिमो १०) अनगारिका जाणवती, ज्योतिविहार, चापागाउ ११) श्री रामकृष्ण वैद्य— मुनिविहार, ख्वप १२) भिक्षु अश्वघोष महास्थविर— संघाराम, ढल्को, ये० १३) अनगारिका सुशीला— दीपकर परियति शिक्षालय, नागबहा: १४) भिक्षु गुणघोष— प्रणिधिपूर्ण महाविहार, बलम्बु ।

प्रकृति हे धर्म खः

— 'सुगन्ध'

'धर्म धइगु छु हां ?' छथाय् कलचाय् गफ जुल ।

'मिक्षुपिसं कनाबिज्याइगु बाखं का धर्म धइगु' कुण्ठ पाजु
तिसः बिल ।

'जि स्वयबले ला मखु बाः, न्हाचः हुंकन भन्तेनं बाखं कंगु
मखं ला ? छु कंगु छु कंगु, जि ला थुइके हे मफु' हिराचां
धाल ।

'न्याय धइगु धर्मका उलि हे मस्यू ला ?' कान्छि अजि
हालाहल ।

'अहो ! अन्याय जुल बाः बाः धकाः हालाच्चवनो, सुनां
अन्याय याइ उमिके धर्म दइमखु' लिसाकाकां धाल 'उंकि
न्याय हे धर्म खः ।

'हेरे ! न्यने हे मजीक छु जक हालाच्चवंगु . . .' बाज्यां
सःयाये मफुत ।

'सफुतिइ धया हे तःगु दु नि गुणधर्म हे धर्म खः धकाः आः
हानं माःगु खै ताःहाकः यानाच्चवंगु ला ।

स्वइदिसं का छु बुद्धधर्मया खै न्हाथने न्हाः धर्मया
परिभाषा नि थुइकेगु श्रावश्यकता खनेदु । मखुसा च्चये
च्चवंगु गफथे तु थःथगु नालं धर्म शब्दयात परिभाषित
याइ । धात्ये ला थुगु धर्म शब्दयात यक्को प्रकार परिभाषा
बोज्यू । छगू शब्दं परिभाषा बोगु खःसा थ्व संसारया
दक्को प्रकृतियात हे धर्म धाःसां छु मपाः ।

ए ! थथे दक्कों प्रकृति हे धर्म जूसा ला ल्वाक-
बाकः हे जुइगु जुल नि, भिगु मभिगु दक्कों हे धर्म खः
धयागु जूसा झीत धर्म धइगु हे छुयायेत माल ?

क ! क ! . . धाःगु स्वरे गथे भन्तेपिनिगु बाखं
गबले न्यनेमनं ला छि ?

कुशला धर्मा — कुशल धर्म वा भिगु धर्म ।

अकुशला धर्मा — अकुशल धर्म वा मर्भिगु धर्म ।

अव्याकता धर्मा — अव्याकृत धर्म वा भिगु नं मखु,
मर्भिगु नं मख निगूया बिचे च्चवंगु धर्म ।

थुगु वाक्यं स्पष्टयाः कि धर्म धयागु भिगु नं दु
मर्भिगु नं दु अथे हे निगूया बिच्ययागु नं । उंकि सर्वेसर्वा
फुक्कं हे धर्म खः धकाः नं गय् मधायेगु । सर्वधर्म धाःगु ला
न्यने हे लं जुइ, अथे धाःगु हे फुक्कफाक्कं धर्म खः वा वस्तु
फुक्कं धर्म खः । उंकि धर्म धइगु हे प्रकृति वा प्रकृतिया
सत्यता वा प्रकृतिया लक्षण खः ।

प्रकृति अनुसारं चक्रवालया हे खै न्हाथने— सूर्य-
यात पृथ्वीं चाःहिलाच्चवंगु, पृथ्वीयात चन्द्रमां चाःहिला-
च्चवंगु, ऋतुस्वयाः वा फय् वइगु मवइगु, सिमाय् फल सइगु
मसइगु इत्यादि थ्व सकतांलय् थःगु हे कारण दु, थःगु
हे लक्षण दु । थ्व दक्कों प्रकृतिया सत्यता खः अथवा
प्रकृतिया लक्षण खः ।

उंकि धर्म धइगु हे चक्रवालय् वा पृथ्वी च्चवंगु फुक्कं
वस्तुया प्राकृतिक लक्षण खः ।

बुद्धधर्मय् ईश्वर मदु । ईश्वर दुगु हिन्दु, ईशाई,
इस्लाम धर्मय् सर्वेसर्वा हे ईश्वर धाइ, फुक्कली
हे ईश्वर दइ । वये तु पृथ्वीच्चवंगु वा चक्रवालय् च्चवंगु फुक्क-
फाकं हे ईश्वरया सृस्ति धाइ ।

उंक मेमेगु धर्मया ईश्वर थेतुं बुद्धर्मया ईश्वर है धर्म खः । थुगु प्रकारं थुइकेगु प्रयासयात धाःसा तिनि संकुचित मन मजुसे तफःगु मन जुइ ।

अब संसारय छुं बस्तु छुं नाप सम्बन्धित मजुसे अलग्य जुयाच्चंगु छुं है दइ मखु । मनुष्य, पशु, सिमा, चुलिन्द्रिय, कथ्, लः इत्यादि दकों सम्बन्धित बस्तुत खः अथवा सम्बन्ध जुया च्चंगु दइ ।

उंक मनू है जुइ थब्यु अथवा पशु है जुइ थब्यु फुकक्जीवनचक्र प्रकृतिया कारण खः, प्रकृतिया लक्षणानुसारं

न्हाःवनाच्चंगु दइ । गबले प्रकृति विलक्षण जुइ न्हानाच्चना-च्चंगु चक्रयात हानि याइ अथवा चाहिलाच्चंगु तोब्रगति-यात दिकेत टेवा बिड अले दक्कों प्रकृतिया प्रतिक्रियात लवाकःबाकः जुयाः असाधारणं थायकाइ अले अन भय व बिघ्न बाधाया आरम्भ जुइ ।

थुगु प्रकारं धर्मयात थुइकेगु प्रयास याःसा तिनि धर्म धइगु सत्य जुइ हेतु फल दुगु धर्म जुइ अथे है छु असत्यगु विना हेतुफलगु छुं दु सा व धर्म मखु घकाः ध्वाथुइके फड ।

दुःख व सुख

- कृष्णप्रसाद मानन्धर
झोड़े, ये

गुलि नं नये मखंपि पुने मखंपि मनूत दु
इमित जिगु दुनुगलनिसे सहानुभूति दु
म्वायेगु धैगु दुःखं हरेस नयाः मखु
ह्लाः तुति चुलाः म्वायेगु प्रमुख साधन दु ।

छन्हु निन्हु दुःख जूवः थ जुयेब्यु
धैर्य यानाः म्वायेगु परम शक्ति दु
स्वयाः हालां जक थन छुं जुइगु मखु
दुःख कष्टनाप ल्वायेगु है बहादुरी जू ।

सुख-दुःख धैगु गथे भाःपिल अथे जुइगु
प्वाः जायेक नये दयेवं गथे फोर्गियात सुख-सन्तोष जुइगु
सुख-सम्पत्ति धैगु मनूतयत न्हाकव दुसां मगाः
धन आर्जन यायां इमित क्लनक्लन तृष्णा बरय जुइगु ।

दुःख धैगु इच्छां यानाः दुव्वांवैगु न्वखंक भगवान् बुद्धं धैतःगु दु
इच्छां मुक्त जुइगु धैगु है दुःखं मुक्त जुइगु खः
परिश्रमं दुःख मयासे विना सुख धैगु प्राप्त जुइगु मखु
गथे हराम धैर्ये आराम आलस्यं यानाः दुःख प्राप्त जुइगु ।

खड्गविषाण (गैंडा) सूत्रया अर्थ

— धर्मरत्न शाक्य
त्रिशूली

(थुगु सूत्रय् एकान्तवासया गुणगान दु)

सम्पूर्ण प्राणेविनिप्रति दण्ड त्याग या । इपि स्वीतं न त्रोसबोमते, कायमचाया इच्छा याये मते । पासापिनिगु जा खे हे गन । खड्गविषाण (गैंडा) थे याकःचा विचरण या ।

संसर्गय् च्वनीह्यसित स्नेह उत्पन्न ज्वी, हानं स्नेहं यानाः दुःख उत्पन्न जुयावै । स्नेहयागु दुष्परिणामयात खंकाः गैंडाथे याकःचा विचरण या ॥२॥

मित्रगण तथा सुहृदयपिंगु उपरय् अनुकम्पा यायां आसत्तचित्त दुपिसं यःगु अर्थं तंकाच्वनी । मिलय् जुया-च्वनीगुली थुगु भययात खंकाः गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥३॥

तः तः वयनाच्वंगु पंयागु ज्ञाङ थे उगु आसक्ति खः, गुगु काय् कलाः आदिपिंके दयाच्वनीगु खः । पंयागु पिचु थे गनं हे मथीक मक्यंक गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥४॥

यथे जंगलय् स्वच्छन्दं मृग गुखे मन दत उखे जःवनो, अथे हे विज्ञ मनुद्यपिसं स्वच्छन्दताया कामना यायां गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥५॥

जनं च्वनेबले, दीबले, वनेबले वा चारिका यायेबले मित्रपिंनाप अनेक प्रकारयागु खे प्याहाँवै । उकिं अनपेक्ष-भाव व स्वच्छन्दताया कामना यायां गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥६॥

मित्रपिंनाप क्षीडा व रति ज्वी, वये कायपिंके विपुल प्रेम, प्रियपिंनाप वियोग ज्वीगु चिन्तन यायां गैंडा थे

याकःचा विचरण या ॥७॥

न्हागुलीसं सन्तुष्ट जुयाच्वनीमह प्यंगु दिसाय्सं द्वेष-रहितमह ज्वी । बाधायागु सामना यायां हानं व खनाः मग्यासे गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥८॥

गुलिंगुलिं प्रव्रजित नं मुस्किलंजक तृप्त ज्वीपिंगु, हानं अथे हे छेँच्वनीपिं, सुंगुम्ह गृहस्थपिंन कपिनि काय-मचायाके श्रनासक्त जुयाः गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥९॥

गृहस्थी लक्षणयात हटयानाः हःमदुगु कोविलार वृक्ष थे वीरपिं गृहवन्धनयात तोयुलाः गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥१०॥

यदि लोम्ह, धीर व बुद्धिमान्मह पासा प्राप्त जुलधाःसा दको बाधायात तापाकाः सन्तुष्ट स्मृतिमान्पि नाप विचरण या ॥११॥

यदि लोम्ह, धीर व बुद्धिमान्मह पासा प्राप्त जुलधाःसात्याका कथागु राष्ट्रप्राप्त त्याग याइम्ह जुबुं थे गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥१२॥

मित्रलाभया प्रशंसा ज्ञीसं अवश्य याये । शेष तथा समान मित्रपिनिगु संगत याये हे माः । थुपिं प्राप्त मज्जुलधाःसा निर्दोष आजीविका याइह्य जुयाः गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥१३॥

लुंकःमिथापाखे सुनिष्ठित लुंयावर्णगु, हानं ज्वाला-ज्वालां थीगु निपा कङ्कण छपाल्हाःती उगुलि उगुली न्हागु खंकाः गैंडा थे याकःचा विचरण या ॥१४॥

थुगु प्रकारं मेरिंनाप च्वनेगुलिं प्रलाप अथवा आसक्ति

ज्वी । थुगुभयात न्हृःनेखंकाः गेंडाथे याकःचा विचरण या ॥१५॥

काम धैगु विचित्र, मधुर हानं मनय् यैपुकीगु खः ।
वं अनेक प्रकारं मनय् विचित्र यानाबी । कामगुणया
दुष्परिणामयात खंकाः गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥१६॥

थ विपत्ति खः पो खः उपद्रव खः रोग खः विष खः
हानं मय खः थुगु प्रकारं कामगुणय् भय खंकाः गेंडा थे
याकःचा विचरण या ॥१७॥

सर्व व गमी, पित्याः व प्येचाः, फय् व निजाः, चलः
व भुजिं सर्वं, थुंपि फुकनाप सामना यानाः गेंडा थे याकःचा
विचरण या ॥१८॥

गथे पदुमी जाती उत्पन्न जूम्ह गजराज, थुगु दल
तोता: इच्छानुसार जंगलय् विचरण यानाच्चनी वथे हे
गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥१९॥

संगतीरतम्ह मानवयात सामयिक विमुक्तिनं श्रसम्भव
ज्वी, आदित्यबन्धुयागु थुगुवचनयात विचाः यानाः गेंडा थे
याकःचा विचरण या ॥२०॥

जि मिथ्यादृष्टिपाखे अलगम्ह खः । सम्यक्मार्गय्
वनाः लक्षय् थने धुन । मेविनिगु छुं हे सहायता भकासे
ज्ञान लाभ यानाः गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥२१॥

लोम, ढोंग, विषय-पिपासा, ढाह, चित्तमल व मोहं
रहित जुयाः संसारर छुकीयां आकांक्षा मयासे गेंडाथे
याकःचा विचरण या ॥२२॥

अनर्थयात प्रहण याहापि निलयमज्जुगु आचरणय् लगय्
जूपि एपमिवर्पि परिवर्जन या । आलस्य प्रमादयात साथ
मञ्जुसे गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥२३॥

उदार, प्रतिभाशील, बहुश्रुत तथा धर्मधर, मिवर्पिंगु
संभत या । हानं अर्थयात सीकाः सयेकाः समाधान यानाः
गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥२४॥

संसारय् कीडा, रति व कामसुखय् आसक्त ज्वीबले
उकीयात वास्ता मयासे शृङ्गारं विरक्त जुयाः सत्पवादी
जुयाः गेंडा थे याकःचा विचरण या ॥२५॥

स्त्री, पुत्र, मां, बौ, धन, धान्य व बन्धुगण थुंपिंफुकं
या बांलाक त्याग यानाः गेंडा थे याकःचा विचरण या
॥२६॥

थ बन्धन खः थुकी भतीचा जक सुख दु, स्वाद
भतीचा जक दु, थुकी दुःख आपालं दु हानं थ कंपो
समान खः । बुद्धिमान् पुरुषं थुगु प्रकारं सीका गेंडा थे
याकःचा विचरण या ॥२७॥

जाल होखनावनीम्ह न्या थे हानं च्याय् धुंक्याय्
ल्याहां मवैगु अग्नि थे फुक बन्धन त्वाल्हानाः गेंडा थे
याकःचा विचरण या ॥२८॥

मिखां च्यय् स्वयेगु यानाः चाचाः हिलामज्जुसे इन्द्रिय-
यात थुगु वशय् तयाः मनयात संयम यानाः हानं तृष्णा
तथा कामं ज्वीगु दाहं रहित जुयाः गेंडा थे याकःचा
विचरण या ॥२९॥

गृहस्थी भेष त्याग यानाः हमदुगु पार्चिलत्र वृक्ष थे
काषायवस्त्रधारी जुयाः छेंप्याहावनाः गेंडा थे याकःचा
विचरण या ॥३०॥

रसय् तृष्णा मयासे लोलुपतां रहितजुयाः मेविन्द्र
पोषण याइम्ह मज्जुसे छेंखापतिं भिक्षा कोंकों हानं गुगु
कुलय् नं आसक्त मज्जुसे गेंडा थे याकःचा विचरण या
॥३१॥

न्यागु प्रकारयागु मानसिक पर्दायात हट्य, यानाः
फुक चिचीधंगु चित्तमल तापाकाः गनं आसक्त मज्जुसे स्लेह
व द्वेषयात त्वाल्हाना गेंडा थे याकःचा विचरण या
॥३२॥

सुख दुःख त्याग यानाः प्रसन्नता व अप्रसन्नतायात

प्रहाण यानाः उपेक्षागु विशुद्ध ध्यानं लाभ यानाः गैँडा थे
याकःचा विचरण या ॥३३॥

परमार्थ प्राप्तियानिस्ति न्हाबले प्रयत्नशील जुयाः
न्हूलं चायेकाः आलस्य रहित जुयाः दृढ संकल्प धैर्यं व
बलं युक्त जुयाः गैँडा थे याकःचा विचरण या ॥३४॥

अभ्यु ध्येय् तत्त्वीन जुयाः ध्यानय् रत जुयाः धर्मनुकूल
हित्यं आचरण यानाः व थे हे भवया मर्मिगु परिणामय
मनन यानाः गैँडा थे याकःचा विचरण या ॥३५॥

तृष्णाक्षय यायेया लापो अप्रमत्त, निपुण, स्मृतिमान्
व श्रुतिमान् जुयाः धर्मय् मनन यानाः संयमी तथा परा-
क्रमीजुयाः गैँडा थे याकःचा विचरण या ॥३६॥

शब्दद्वारा कम्पमज्जीम्ह सिह जालय् तवयनीमखुगु
फय् तथा लखय् थीमकुगु पलेस्वां थे जुयाः गैँडा थे याकःचा
विचरण या ॥३७॥

गथे दाठावली मृगराजीसंहं र्मेंप जनावरतयत् दमनन
याइगु खः अथे हे एकान्त थासय् चैव चैव गैँडा थे याकःचा
विचरण या ॥३८॥

मंत्रो, उपेक्षा, करुणा, विमुक्ति व मुदितयात
वखतबखतय् आसेवन यायां दैच्छेक संसार गनं हे विरोध
भाव मतसे गैँडा थे याकःचा विचरण या ॥३९॥

रागद्वेष तथा मोहयात प्रहाण यानाः बन्धनयात
तष्ठयानाः मृत्यु खनानं मग्यासे गैँडा थे याकःचा विचरण
या ॥४०॥

पासापिसं स्वार्थया कारणय् साथ बीगु खः, थों
कम्हय् निस्वार्थी मित्र दुर्ल म श्रेनेक मनूतसे थःगु स्वार्थ हे
खनाच्चनी । गैँडा छड्गविषाण थे याकःचा विचरण
या ॥४१॥

५४

सुभाषित-रत्न

इलोकस्तु इलोकतां याति यत्र तिष्ठन्ति साधवः ।
लकारो लुप्यते तत्रयत्र तिष्ठन्त्यसाधवः ॥

गन सज्जन चवनी, अन इलोक धाथे या हे इलोक जुयाबी—सार्थक ज्वी । अर्थात्
साधुपि ! स्तुतियाये योग्यपि व्यक्तिपि, किन्तु गनअसाधुत (दुर्जन) चवनी, अन
इलोकय् चवंगु 'श्' तनो । अर्थात् दुर्जन व्यक्ति शोकय् लाई ।

ला (मांस) व जीवन

-त्रिरत्न मानन्धर

चसान

मनू आदि प्राणियि फुकं आहारय् प्रतिष्ठित जुया-
च्चंपि खः । जीवन न्हाकेगुया लागी आहार हे सर्वप्रथम
आवश्यक खः । स्वाधेगु लागी मनूतय् सं आहार उपभोग
मयासे मगा: ।

तर मनूत स्वाधेगु लागि सिबय् वःगु स्थेयात सन्तुष्टि
यायेत आहारया आपाः सेवन यानाच्चवनो । विभिन्न प्राणि-
तय् गु ला नयेगु प्रवृत्ति वृद्धि जूगु कारण न वःगु स्थेयात
सन्तुष्टि यायेत खः ।

न्हापा न्हापां लाया सेवन विभिन्न न्वय् नखः, चखः
बले जक आपाः जुइगु खः तर वा: ववा: लाया सेवन
अप्वयावयाच्चवन । न्हियान्हिथं ला मनसे च्चने मफुषिं दये-
धुंकल । थुकथं ला दैनिक जीवनया अत्यावश्यक चीज
जुइधुंकल धा:सां ज्यू । अज्ञ न्हापा नेय् दुगु, हेय् इत्यादि
प्राणितय् गु जक ला सेवन याइरिस आः वया: न्हास्त्र नं
प्राणीया ला विस्तारं सेवन यानाह्याच्चवगु दु । ला पसःया
अप्वः वृद्धिजुयाच्चवंगु व उगु पसलय् न्हावले हूल जुयाच्चनेगु
झीसं खनीबले प्रत्येक मनूत मांसाहारी जुइ धुंकल ला धैये
च्चनावः । थुकथं तरकारीया विकल्प क्यं ला हे आपाः
सेवन यानाच्चंगु अनुमान यायेकु ।

तर थुकथं थःगु सवाःया लायी सेवन यानाच्चवनागु ला
गुलित हितकारी जू धकाः विचाः यायेत शायद मनूतयसं
आवश्यक मतायेक् तर विवेक्षीत प्राणिया नातां मनू-
तय् सं थस्त्रं यानाच्चवनागु लाया सेवन गुलितक निर्दोषगु
ज्या खः, गुलितक फाइदागु ज्या खः युखेपाखे वा. चायेकेगु
आवश्यक जू । सदाः काकां, तय् तय् तातां सेवन याइगु

लाय् स्थाकाच्चंगु प्राणिया गुलि पीडा युवत चित्कार दु
जुइ थव खै मननीय जू ।

न्हापा लाया सेवन चिकित्सा विज्ञानया कार्यकर्तातियसं
शरीर स्वस्थ यायेत, कुपोषणं बचय् जुइत आवश्यक धकाः
धाइगु खः तर न्हगु अनुसन्धानं लाया सेवनं फाइदा सिबय्
अप्वः वेफाइदा दु धकाः प्रमाणित जुइधुंकल । थुकीया
अप्वः सेवनं प्वा:यागु समस्या (अपच, गैस्टिक, अल्सर),
नुगः चुया लवय्, जलास्थेया समस्या थैं जाःगु ततःधंगु
लवय् तक जुइफुगु खै स्पष्ट जुजुं वयाच्चंगु दु । स्यानातःम्ह
प्राणिया म्हय् रोग दुसा उगु रोग नं वयागु ला सेवन
या:म्हसित पुंवनेफुगु खै प्रमाणित जुजुं वयाच्चंगु दु ।

साधारणतः प्रोटिनया लागी ला सेवन यायेगु सुज्ञाव
बीगु खः तर गुगु शरीर निर्माण व विकास यायेगु लागि
आवश्यक प्रोटिन खः, व विभिन्न प्रकारया बूबःया सेवनं
पर्याप्त मात्राय् कायेफुगु खै चिकित्सा विज्ञान स्पष्ट यायेधुं
कल । थुकथं भौतिक शरीरया लागी ला अनावश्यक
जक मखसे हानिकारक धकाः वा:च येकाः पश्चिम देशयापि
मनूत विस्तारं शाकाहारी जुजुं वयाच्चंगु दु ।

लाया सेवन त्वःतेबले शारीरिक समस्या हट्य् यायेक
नापं मानसिक शान्ति नं अनुभव यायेफु । “जिं वःगु
जीवनया लागी मेपि प्राणितय् गु मृत्युलिपा प्राप्त जुइगु
ला सेवन यानामच्चवना” धकाः मनयवयेवं शान्तिया अनु-
भव आवश्यक जुइ । थुकिं यानाः मानसिक विकासयात तिवः
बीगु स्वाभाविक हे जुल ।

भगवान् बुद्धं अभ्यवानयात तसकं महत्वं विद्या-

विज्याःगु दु । प्राणीतयःगु ला सेवन मयायेगु नं अप्रत्यक्ष रूपं अभयदान हे खः । औसत रूपं छम्ह मनुखं ६/१० वर्ष दुने छम्ह मेया ला सेवन यायेधुंकी, प्रत्येक वर्षय् स्वम्ह प्यम्ह खा, सलंसः न्या सेवन याइ । यदि उम्ह मनुखं ला त्वःतल धा:सा जीवन का:छि हिसाब यायेबले प्यम्ह न्याम्ह भेय, सलंसः खा व द्वलंद्वः न्यातयःगु जीवनयात अप्रत्यक्ष रूपं अभयदान व्यूगु जूवनी ।

ला नइपि मनूतयके हृदय विदारक, बीभत्स कार्य-कलाप यायेत लिमचिलीगु पह दैगु खौं सिंगापुरय् न्यायात सेवन याइगु प्रसंग व्वलेगु थन प्रासंगिक जू । सिंगापुरय् न्यायात [समुद्रं] लिकाय् साथ ग्वारग्वारदा:गु चिकनय् क्वफाइगु जुयाच्वन । अले तुरुत लिकया: प्लेटय् तया: नइम्हसिया न्हाने तयाबी । उबलेतक व न्याया ज्यान पूर्णरूपं मवनीगु व पूगु वेदनां फिटफिट सनाच्वनीगु । उकथं वेदनां सनाच्वनीगु स्वस्वं नयेगु अनया न्हाइपुगु परम्परा जुयाच्वन ।

अथे हे ला नयेगु व्यसनं यानाः थःम्ह कायथात हे स्याकाः नःगु जातक बाबं न थन उल्लेखनीय जू ।

सारिपुत्र भन्ते न्हापा न्हापाया जन्मय् अय्लाः व ला तसकं यःम्ह जुजु जुयाच्वंगु खः । सुर्थनिसे अय्लाः त्वनाः ला नयेगु व्यागु वानि जुयाच्वन । छन्ह व देसय् सुनानं प्राणीघात मयाःगुंल ला न्यायेगु मदु । उर्कं भुतू सुवानं जुज्यात ला मदैगु खौं कन । अय्लाखं तिल जुया च्वंम्ह जुजु थव खौं न्यनेवं तं पिकया: न्हाने दुम्ह थःम्ह हे ह्याउंमचा (काय्) यात ला मदुसा का थव ला मखुला धकाः मचायात वांछोया बिल । मचा सित । अले मचाया हे ला दयेकाः नकल । लिपा होश बोबले तसकं पश्चात्ताप जुल ।

छगू कथं स्वयेबले मांस व मदिरा छगू मेग्या

सहारा थे जुयाच्वंगु खनेदु । आपाः यानाः ला नइपि मनूतयसं हे अय्लाः थौं न त्वनीगु खनेदु । उर्कि यदि लायात त्वःतेफुसा अय्लाः थौं न तोतेफंगु अथवा कम यायेफैगु खौं विचारणीय जू ।

बुद्धधर्मं चित्तया चेतनायात प्रमुखता बी । प्रत्येक कार्यं या फल उगु कार्यं यायेबलेयागु चित्तया चेतना अनु-सार जुइ । थवहे अनुसार ला नयेबले मनूतयसं थुकथं तर्क याइ कि जिगु चित्तय् व प्राणीयात स्यायेगु चेतना मदु उर्कि ला नयेगुलिइ दोष मदु तर हूल हूलगु ला पसलय् घट्टों पिया: बांमलाःगु ला तया बी धकाः ला मीम्हनाप त्वानाः हालाः कचकच यानाः ला न्याना नयेबले छु चित्तया चेतना निर्देष जूगु खइ ला ? छुं गथे जुयाः ला न्याये मदैगु समये उखे थुखे वनाः मामां न्यानाह्याः नयागु लां चित्तय् प्राणितय् उपरय् मंत्री व करुणा तये फै ला ?

गुर्पि मनूत प्राणी स्याःगु धाःसा स्वेदम्फु प्राणिर्पि (भेय, खसि, खा) स्यानाच्वनीबले स्याना च्वर्पि मनूतयत्त धिकार यायां खौं ल्हानाच्वनी तर छेय् वनीबले आनन्द काकां लाया परिकार नयाच्वनी । थव तसकं हास्यास्पद खौं खः ।

भगवान् बृद्धं छगू समये नयेगु मदुगु थासय् छम्ह सीम्ह किसिया ला नयेगु अनुमति व्यूगु खौंया आधारयसं बुद्धं ला नयेगुली छुं आपत्ति यानातःगु मदु धकाः तर्क विद्याच्वनी तर भगवान् बृद्धं व अनुमति व्यूगु परिस्थिति गुजाःगु धकाः बांलाक सीकेमा । उम्ह सीम्ह किसिया ला नयाः छम्ह निम्ह भिक्षुपित्त हाकनं ला नयेगुलिइ तृष्णा उत्पन्न जुयाः ल्याहां व बले हाकनं अथे हे छम्ह किसि सिनाच्वंसां ज्यू धकाः मखुगु कल्पना याःगु लां न लाया कारणं अकुशल चेतना (हिसायुक्त) उत्पन्न जुइफु

धकाः धायेफु ।

बुद्धं देशना यानाविज्ञाःगु १५ ग् चरण मध्ये
भोजनय् मतञ्च्रूता अथवा भोजनय् मात्राचि ज्ञानदयेकेगु
नं छग् खः । मनूत स्वादया लागी मखसे शरीरयात
च्छाकेत जक नयेगु यायेमाः । अले शरीरयात पोषणया
लागि ला हे नयेमाः, मदयेकं मगाः ध्वाणु मदु ।

आर्यअष्टांगिक मार्गया सम्यक् याज्ञीविका अन्त-
गत लायागु व्यापार यायेगुल तापाचाच्चनेगु उपदेशं नं
अप्रत्यक्ष रूप ला उपभोग मयायेगु च ध्वाच्चंगु दु ।

वस्त्रिक सूत्र्य भगवान् बुद्धं लायाच्चात नन्दिराग
या उपमा वियाः थुकीयात हत्य यायेमाःगु उपदेश विया-
विज्ञाःगु दु । लाप्रति आसक्त त्रुयाः उकीयात सेवन
यायेगु थे हे झीगु चित्तय् दइगु नन्दिराग नं खः धकाः
धयाविज्ञाःगु दु ।

प्रसिद्ध ध्यानगुरु सत्यनारायण गोवन्काजु ध्यान
यायेवले लां प्रतिकूल प्रभाव लाकोनु च कना विज्ञाःगु

दु । वस्पोलया अनुसार ला नःमह मनूयात स्वयाःगु ला
नःगु खः उम्ह प्राणियाके दुगु द्वेष, राग मोह थे जाःगु
सम्बेदनां बांमलाःगु लिच्छवः लाकी ।

थुकथं फुक खेयात बाँलाक दुवाले बले, ला नयेगु
म्हुतु वा स्मेयात सन्तुष्टि यायेत जक हे खः / थव झीगु
शरीरया लागी मदयेकं मगाःगु चौज मखु / थुकिं फाइदा
सिकं आपाः बेफाइदा जूगु खे प्रष्ट जू /

मनूया जीवन अमूल्य जूगु विभिन्न कारण मध्यय्
थुगु जीवनय् सुं नं प्राणीयात हानी मयासे, फुक प्राणी-
तयत् भि यानाः निर्वाह यायेफु । सेर्पि पशुपंछीत थे
कर्पिनिगु ज्याःनय् निर्भर जुइमाःगु मदु ।

उंक थुगु जीवनयात अधिकतम सदुपयोग यायेगु-
या लागी प्राणीतय्गु ला सेवन विस्तार विस्तारं त्याग
याये फयेके हे माः । थुकिं हे लौकिक उन्नति जुइ अले-
लोकोत्तर मार्गय् थ्यकेत सहायता बी ।

जिं मस्यू थव गुज्याःगु संसार खः

-यशकुमार वज्राचार्य

'विवश'

वहे ला हि खः झी दक्ष व्राणिया
स्वायेमाल ध्याय् थौं तधं चौध त्रुयाः ।

समानताया लप् वयनाविज्ञात बुद्धं
तर वहे देशय् असमानता कवनाः ज्ञातिभेद याइपि दत ।

शान्तिया अग्रदूत 'बुद्ध' जन्म नूगु याय्
शोषक तय्गु क्रूर ध्यवहार स्वयेमाल ।

हे शान्तिप्रिय महामानव बुद्ध !
थौं छःपिंगु आदर्शताय् स्वावे मफुगु गय ?

हे दिव्य ज्ञानया ज्योति महापुरुष !
छःपिनि ज्ञानया पुंज हाकनं होलाब्यु ।

अलमलय जुया चंगु दु थन
उंकि हे अज्ञानि नाशक महापुरुष
भगवान् जितः नि ज्ञानया ज्योति ध्य,
जिं मस्यु थव गुज्याःगु संसार खः ?

श्री लोटस विहार

[नेपालीभाषा]

पंचशील ग्रहण गर्नु शपथग्रहण गर्नु हो

२०४६ कागुन २८, काठमाडौं-

यहाँको आनन्दकुटी विहारमा होलीपूर्णिमाको उपलयक्षमा भएको बुद्धपूजामा धर्मदेशना गर्ने महास्थविर भिक्षु अश्वघोषले कुनै पनि बौद्ध कार्यक्रममा शीलप्रार्थना गर्ने पंचशील ग्रहण गर्ने शपथग्रहण गरेको हो भन्नु भयो । त्यस्तै वहाँले बुद्ध शरणं गच्छामि भनेको पनि बुद्धको उपदेशलाई पच्छाई आचरण शुद्धी गर्नु भनेको हो भनी श्रीअनगारिकतामात्र निभाउने बानी भएकाहरूको लागि बुद्धको वचनप्रति ख्याल राख्न सचेत गराउनुभयो । शील-प्रार्थनाबाट शुरू भएको सो कार्यक्रममा धर्मदेशना गर्दै भिक्षु अद्वानन्दले कुनैपनि काम पछि पछुताउनुपन्ते खालको भएमा अगाडि नै विचार गरी त्यस्ताकामबाट अलग हुनुपर्दछ अन्नु भयो । त्यसैगरी उपासक भाइकाजीले होली पूर्णिमाका दिनमा भगवान् बुद्धले कपिलवस्तुमा प्रवेश गर्नुभएको कुरा स्मरण गराउँदै हामीले पनि कुनै न कुनै प्रकारले दशपारमिता पूरा गर्ने प्रक्रियामा रहेको कुरा बताउनुभयो ।

विहार शिलान्यास

२०४६ चैत्र ६, ललितपुर-

स्थानीय हरिसिद्धिको बपी टोलमा भिक्षु बुद्धघोष

महास्थविरद्वारा एउटा बुद्धविहारको शिलान्यास संपन्न भयो । भिक्षु कालुदायिको आयोजनामा संपन्न भएको त्यस समारोहमा ल. पु. नगर पंचायतका प्रधानपंच बुद्धिराज बज्राचार्यले बुद्धविहार स्थापना गरेर बुद्धधर्मको प्रचार गरी विश्वशान्तिको निम्नित्य योगदान हुन सक्ने कुरा बताउँदै सो विहार निर्माणको लागि रु. ५०००।- उपलब्ध गराइदिने आश्वासन पनि दिनुभयो । दशरामद्वारा स्वागत भाषण भएको त्यसबेला हरिसिद्धि गा. पं. का प्रधानपंच कृष्ण महर्जन, वयोबृद्ध पूर्णलाल जीतगोविन्द महर्जन र नारायण महर्जनको तत्परतामा स्थानीय जनसहभागिताबाट त्यस विहारको निकट भविष्यमे निर्माण कार्य सम्पन्न हुने कुरा बताइएको छ ।

प्रतिमा अनावरण

२०४६ कागुन, २४, कास्की-

विगत ४ दशकभन्दा बढी समयसम्म पोखरामा थेरवादी बुद्धधर्मको शिक्षा प्रचार एवं पोखरामा रहेको एकमात्र थेरवादी विहारको सरक्षण एवं संर्वर्धन गर्नु भएका अनगारिका स्व धर्मशीलाको पूर्णकद्दको प्रतिमा अनगारिका धर्मवतीबाट स्थानीय बुद्धविहारको हाताभित्र एक समारोहका बीच अनावरण गर्नुभयो । बर्मली भिक्षु उ. पञ्चादीप समक्ष शील प्रार्थना भई शुरू भएको सो बेला बुद्धपूजा हुनुका साथै प्रतिमा निर्माण समितिका तरफबाट दायकसमाका सचिव पुष्करमान बुद्धाचार्यले

प्रतिमा र प्रतिमा निर्वाणस्थल निर्वाण भएको प्रतिबेदन
प्रस्तुत गर्दै रु. २२०७५।— खर्चभएको कुरा बताउनु-
भयो ।

सोही बेला भू. पू. सहायक मन्त्री मीनबहादुर
गुरुङ, पं. मुक्तिनाथ तिमिलिसना, धर्मविद्यसभा कास्को
शाक्याका अध्यक्ष नीलबहादुर गुरुङ, महिला उपासिका
संघका अध्यक्ष श्रीमती उत्तरकुमारी पालिखेले स्व०
धर्मशीला अनगारिकाको गुण स्मरण गर्दै विविध पक्षमा
आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो । त्यस बेला सहभवतद्वारा
लिखित 'एस धर्मो सनन्तनो' नामक नाटक हीरालाल
शाक्यको आर्थिक सहयोगमा धर्मशीला बुद्धविहारबाट
प्रकाशित भई उप प्राध्यापक हुमाकान्त पाण्डेद्वारा त्यस
पुस्तकको समीक्षा हुनुका दार्थ लेखकद्वारा पुस्तक सम्बन्ध
मा आपनो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थिए ।

काठमाडौं धर्मकीर्ति विहारका अनगारिका धर्म-
बतीले प्रमुख अतिथिको आसनबाट गृहस्थागी तथा उपासक
उपासिकाहरूको कर्तव्य र सामाजिक कुरीति एवं कर्म-
काण्ड सम्बन्धमा आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थिए ।
त्यहाँ १३ जना बालिकाहरूले ऋषिनी प्रवज्या ग्रहण
गरेका थिए ।

[नेपालभाषा]

बौद्ध प्रतिनिधिमण्डल कोलम्बो बन

१११० चिल्ला गा ६, ये-

श्रीलंकाया श्रिविल लंका बौद्ध कांग्रेस व श्रीलंका
सरकारया च्वसालय च्व हे मार्च २५ तारीखं ज्वीगु
एशियन बौद्ध सम्मेलनय च्वतिकायेत नेपाल बौद्ध समाजया
संरक्षक रा. प. स. बाननीय प्रेमबहादुर शाक्यया नेतृत्वय्
छाड्यः बौद्ध प्रतिनिधिमण्डल कोलम्बो पाखे बन ।

एशियाया बौद्ध देशया प्रतिनिधित्वमें च्वति काइगु

उगु सम्मेलन शालूपति महामहिम शार. प्रेमदास उद्घाटन
याइगु जूगु दु । उगु प्रतिनिधिमण्डलय समाजया दुजःपि
महासचिव जिथु सुवर्ण, उपाध्यक्ष सहप्राध्यापक धर्म-
बहादुर शाक्य, कोषाध्यक्ष नजरमान शाक्य व सदस्य अमर-
मान शाक्यर्पि नं बंगु दु ।

शैक्षिक भ्रमण

१११० चिल्ला गा ७, यल-

अनया बादेया ज्योतिविहारया च्वसालय उगु
विहारपाले न्हयाकाच्चवंगु बौद्ध परियति कक्षाय च्वनाच्चर्पि
३३ हा बैमिर्पित शैक्षिक भ्रमण यंका: यैया थी थी बौद्ध
विहारत बयने यंकल । अनगारिका जाणवतीया नेतृत्वय
बंगु उगु भ्रमणय किपुया कीर्तिपुर नगरमण्डप विहारया
चारधाम दर्शन बुद्धपूजा, स्वयम्भू दर्शन, आनन्दकुटी
विहार व श्री लंकाराम चत्य दर्शनया नापं किण्डोल
विहारया निर्बाणमूर्ति, खास्तीया बौद्ध स्तूप व गुम्बा नं
अवलोकन जुल ।

थथे हे शाक्य सिह बौद्ध परियति केन्द्र व दीपकर
बौद्ध परियति केन्द्रं अनया बैमिर्पित अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध
भावना केन्द्र शंखमूलय शैक्षिक भ्रमण यंका: अनया
विपश्यना ध्यानय छन्हया लागी तःगु दु ।

निबन्ध प्रतियोगिता ज्वीगु

१११० चौला च्व ४, यल-

अनया लोटस रिसर्च सेण्टरपाले 'नेपालया बौद्ध
समाजय दानयागु परंपरा' विषय निबन्ध प्रतियोगिता
याइगु जूगुलि उकी च्वति कायेगु मं दुर्पि नेपाल बौद्ध
परियति शिक्षाया शिक्षक विद्यार्थीपित २०४७ वैशाख
१० गते दुने उक्त सेण्टरय स्वापूतयेत आव्हान नं याःगु
दु ।

(त्यं न्हापांगु कभरया दुने)

मंतुना

अर्थशताब्दी उपसम्पन्न पुण्यदिवस समितिया अध्यक्ष सहित सकल दायक दायिका महानुभावपित जिगु मनय् लुयाच्चवंगु छताबता खैं प्वंकाच्चवना ।

आःवैगु वर्षावासं जि उपसम्पन्न जुयागु ५० ग् वर्षावास पूवनी । थ्व उपलक्ष्यस यदि फयावनधाःसा दातापिनि व शिष्य सब्बह्यचारोपिनि दुनुगलंनिसे सदिच्छा दत धाःसा दातापिनि व शिष्यपिनि सहयोगं थथे पुण्यकार्य यायेगु मनय् तयाच्चवना—

(१) सर्वप्रथमं वर्षावास सिधइगु इलय् नेपाली, नेपालभाषा व अंग्रेजीभाषां 'अमृताञ्जली' नामं पुस्तकत पिकायेगु ।

(२) अले आगामी सन् १९६१ या मार्च महिनाया मध्यपाले संगायना धर्मदेशना याकेगु । उबलय् उपस्थित जुईपि सकसितं क्षीर भोजन याकेगु ।

(३) वयां कम्हय् कुन्हु भिक्षु, घेलुं, श्रामणेर, अनगारिका व अनीपि ५५/५५ ज्वानयात क्षीर भोजन (पायास) याकाः न्यामा कल्पवृक्षय् ५०० न्यासःता वस्तुत तयाः दान बियेगु ।

(४) सर्वाधिक दान बियेगु पुण्यकार्य यायेगु इच्छा यानाच्चवना । तामसीतालं छु यावेगु मनय् मदु । शुद्ध पुण्यकार्य यायेगु, दान पुण्य यायेगु । दान पुण्य धयागु न्ह्याह्यस्यां नं यायेमाः । थुलि आकांक्षा सकलसिया श्रद्धा सहयोगद्वारा सम्पन्न याये फत धाःसा जि थःत भाग्यमानी संज्ञयजुइ । नेपालय् जि बुद्धशासनया निति छुं यानातयागु दुभा थ्व ज्वा छलयोल छिकपिसं सकल यानावियादिइ धैंगु आशा कया च्चवना ।

- भिक्षु अमृतानन्द